Sayı 11 (287)
Kasım 2018
Yıl XXVI

ISSN: 1312-9872

Yayın Sahibi
BULGARİSTAN
MÜSLÜMANLARI
BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Yayın Türü
Aylık, süreli

Yayın Kurulu
Vedat S. Ahmed
Cemal Hatip
Doç. İbrahim Yalımov
Dr. İsmail Cambazov
Dr. Kadir Muhammed
Murad Boşnak
Muhammed Kamber

Dizgi ve Tasarım
Salih M. Şabanov

Adres
Sofya 1000
ul. „Bratya Miladinovi" 27
Müslümanlar Dergisi
tel.: 02/981 60 01

Temsilcilikler
Bölge Müftülükleri
Cami Encümenlikleri

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Baskı
Sky Print

Abone ücretleri
Yıllık: 24,00 lv.
Altı aylık: 12,00 lv.

KOMŞUNUN HAVASINI ÇALMAK

Ortalama bir insan hayatını gözümüzün önüne getirip biraz düşünelim: Bir insanın en yakınları, ana ve babası, eşi ve çocukları, akrabalarıdır. Dün biraz farklıydı, ama günümüz şartlarında insan ana-babasının yanında ne kadar yaşıyor? 15-20 sene, elbette bunun istisnaları az değil. İnsan 40-50 senesini eşiyle beraber geçiriyor. 15-20 senesini de çocuklarıyla paylaşıyor. Akraba mevzusu biraz daha farklı. Ama çok fazla bir zamanı beraber geçirdiklerini söyleyemeyiz.

Ya komşular? İnsan ömrünün büyük bir kısmını, belki de tamamını komşularıyla beraber geçiriyor... Ne ilginç değil mi? Atalarımız "Komşu akrabadan yakın" dememiş boşuna...

Durum böyle olmasına rağmen, sanki son zamanlarda komşuluk hukukunu ıskalıyoruz... Hatta "komşuluk hukuku" da mı olurmuş diyenler çıkabiliyor, "bana ne komşudan, ben kendime bakarım" diye mağrur tavırlar sergileyebiliyoruz. Oysa dinimiz, komşuya saygıyı, komşuyla yardımlaşmayı, komşuya iyiliği emrediyor, hatta Müslümanlığımızı komşuluğumuzla ölçüp tartıyor.

Bu kadar da olmaz demeyin de Peygamber Efendimize şöyle bir kulak verelim. Her konuda rehberimiz olan Allah Rasûlü (s.a.s.) *"Komşuna iyi davranıp ihsanda bulun ki, gerçek mümin olasın!"* buyuruyor. Hadiste geçen "ihsan", sadece bir fincan kahve, bir yemek ikram etmek anlamına gelmiyor. En iyi bir şekilde davranmak demek oluyor. İyilik ve güzelliğin her türlüsünü içeriyor. Yani komşumuza olabildiğince iyi davranmalıyız, bunu yaparken de boyuna, kilosuna, dinine, diline, varlığına veya yokluğuna bakmadan yapmalıyız.

İslâm dininin komşuluğa verdiği önemin inceliğini ise şu mübarek nebevî sözler ortaya koymuyor mu? *"Evini komşunun evinden yüksek yapma ki, komşunun havasını engellemiş olmayasın!"*

Sübhânâllah! Bu ne hassasiyet... Bu ne uçsuz bucaksız bir insaniyet... *"Evinde çorbayı yaparken suyu biraz fazla kat ki, akşam komşuna da ikram edersin"* diyen Peygamberden başka ne demesini beklerdiniz?!

Evlerimiz genişledikçe, emellerimiz arttıkça bahçelerimizde var olan iki komşu ev arasında geçişi kolaylaştıran "komşuluk"ları da kaldırdık. Şehirleşme sonucu komşu kavramının içeriği de ciddî mânâda boşaldı. O yüzden günümüzde yitirmeye yüz tuttuğumuz değerlerin başında komşuluk ve tabiî ki komşuluk hakları geliyor.

Bu hususta hatırlatma babında yine tabibü'l-kulûb olan Efendimiz (s.a.s.)'in sahabe-i kiramdan Muaviye bin Hayde'nin komşu haklarının neler olduğuna dair sorusuna cevaben söylediklerine kulak verelim: *"Komşunun hakkı, hastalandığında ziyaret etmen, öldüğünde cenazesini kaldırman, istediğinde borç vermen, muhtaç olduğunda ihtiyacını karşılaman, hayırlı işlerini tebrik etmen, musibet zamanlarında sabrı tavsiye etmendir."*

Biz bunları yaparsak, bize de bunları yapanlar olacak. Mutluluk ve darlıkta sevinç ve derdimizi paylaşacak kapı komşularımız bulunacak.

İyi komşu(su) olanlara selâm olsun!

Vedat S. Ahmed

İÇİNDEKİLER

02 Demokratikleşme Sürecinin Dikenli Yollarında Yürüyüşümüzden Bize Kalanlar...
05 Ayakta Yürüyen Mevta
06 Minare Düşmanları
08 Gönül Bu... Elbet Kur'ân'a Akarya
10 Komşu Hakkı
12 Hayır! Olmaz!
14 Şumnu'da Osmanlı Bakiyesi Bedesten
16 Tüccar ve Gaziler Şehri Hacıoğlu Pazarcığı'nın Hacı Osman Camisi
17 Duştubaklı Süleyman Faik Efendi

İmzalı yazılardan, ilân ve reklamlardan reklam sahipleri sorumludur. • Sayın okuyucularımız, dergimizin sayfalarında ayet-i kerime, hadis mealleri ve mübarek isimler bulunduğu için yerlere atılmamasını rica ediyoruz.

DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİNİN DİKENLİ YOLLARINDA YÜRYÜŞÜMÜZDEN BİZE KALANLAR...

Başmüftü Yardımcısı Birali Birali anlatıyor

Kasım ayı denince Bulgaristan'ın yeni tarihinde değişim ve demokrasiye geçiş dönemi akla gelir. Bazılarına göre 10 Kasım 1989 herşeyin değiştiği tarihtir. Geriye dönüp bir zaman yolculuğuna çıktığımızda bazı insanların bu değişimi adım adım yürüdüklerini göreceğiz.

Bunlardan biri, 1969 yılında Plevne'ye bağlı, Slavyanovo'da doğmuş, diş teknisyenliği bitirmiş, ressamlık yeteneğine sahip... Ancak 23 yaşına geldiğinde birçokları gibi Batı'ya değil çok azı gibi Doğu'ya sefere çıkmaya karar veriyor. Sonra ne oluyor?

Sayın Başmüftü Yardımcım, "dikenli yollara" ne zaman girdiniz?

Demokrasi yıllarının başlarıydı, bundan yaklaşık 30 yıl öncesi. Genç nesil hayatı, varoluş sebebini, imanı, dini sorgulamaya başlamıştı. Siyasî sistem yüzünden o zamana kadar bu konular yasaktı. Daha fazla insanın kendini tanımasına, dine, imana giden yolda onlara yardım etmek için kendimi bu hizmete adama isteği doğdu içimde. Böylece diş teknisyenliğini bıraktım ve dinî ilimler "öğrenme" ve dinimi tanıma kararı aldım. Amacım herhangi bir camide imamlık görevinde bulunmaktan ziyade, tebliğ eden, dini gösteren kişi olmaktı.

Diş teknisyenliği laboratuvarına dönelim. Bu ânî dönüş nasıl oldu?

Ânî demek biraz zor olur. Bu olgunlaşarak gelişen bir süreç. Sofya'da özel bir diş teknisyenliği kursuna katılmam gerekmişti. Başkente geldiğimde camiyi de ziyaret etme imkânım oldu. Camiye gelip giderken "başka" insanlarla tanıştım. Böylece manevî arayış yolculuğum başlamış oldu. Daha sonra Ürdün'de beraber eğitim göreceğimiz insanlarla tanıştım. Başmüftü Dr. Mustafa Hacı, Dr. Sefer Hasanov ve daha başkaları ile şu anda da Başmüftülük kurumunda beraber çalışıyoruz.

Tebliğ görevinizi ilâhiyat okumadan da yapamaz mıydınız?

Günümüzde bu soruları sorabiliriz, ancak o zaman böyle sorular sormak imkânsızdı. O dönemde dini tanıyan, ne yaptığını bilen insanlara ihtiyaç vardı (ki bu ihtiyaç hep var). Farklı bir gurbetti bizimki. O dönemde bazı insanlar para kazanıp daha iyi maddî şartlarda yaşamak için Batıya gitti, bazıları da ilim öğrenmek ve öğrendikleri ilim ve hayat anlayışı sayesinde yaşantılarını iyileştirip daha güzel bir hayat yaşamak adına Doğuya yöneldi. Maddiyat da önemli maneviyat da önemli tabiî.

Ürdün'den sonra ne oldu?

2000 yılında birkaç ay boyunca Plevne Bölge Müftülüğünde vaiz olarak görev aldım. 2001 yılında ise Plevne Bölge Müftüsü seçildim.

Biraz bu dönemden bahseder misiniz? Ordaki insanlara ne bıraktınız?

O dönem dinî teşkilâtımız yeniden yapılandırılıyordu, encümenlikler kuruluyordu. İnsanlar dinî aidiyetlerine yeniden dönüyordu. Başlıca yaptığım şey insanlarla bir araya gelmek, encümenliklerin kurulmasında görev almaktı ve tabiî ki, uygun ortam olduğunda insanlara dini anlatıyorduk. O zamanlar Plevne Bölge Müftülüğü Plevne, Lofça, Gabrovo ve Tırnova illerini kapsadığından dolayı sekiz yıllık bu süre genel olarak oldukça zor geçti. Plevne Bölge Müftülüğü binası ise sadece iki odadan oluşuyordu. Ancak insanların toplumun yararına çalışma arzusu iyi bir altyapı oluşturulmasına yardımcı oldu.

Peki bu dönem size ne verdi?

İnsanlarla iletişim kurma ve insanlarla çalışma konusunda deneyim kazanma fırsatı verdi. İnsanlardaki samimiyeti keşfetmeyi ve daha birçok şeyi öğretti. Orada insan olgunlaşıyor.

Tebliğ aracı olarak tekrar sanata dönmem de orada gerçekleşti. Ve böylece 2006 yılının Ramazan ayında Plevne Belediyesi Sanat Galerisinde ilk kişisel sergimi açmış oldum.

Dinde tasvir yasağı yok mu? Dengeyi nasıl tutturuyorsunuz?

Ürdün'de eğitim görürken tam da "Neye izin var, neye yok?" ve birdenbire bu kadar hassas bir konuya girilebilir mi sorularını araştırdım. Sürrealizm tarzında soyutlama resimler çizmeye başlamam ânîden gerçekleşti. Bu tarz, çoğunluğu amatör, genelde belirli bir ekole bağlı olmayan kişilerle ilgilidir. O sebeple ressam değil, daha ziyade resim çizme hobisi olan bir kişi olduğumu söyleyebilirim.

Resimlerinizin birçoğunda süje, ayet, hadis kullanıyorsunuz?

Evet, süje var, onunla belirli bir şeye yorum getirebilmekteyiz. Bu, sanatın dine hizmet ettiği bir husus. Hristiyanlıkta de süjeler resmediliyor, ancak orada biraz farklı. İncil'de ismi geçenlerin hayatından bölümler resmediliyor, bizde ise insan resmi çizme konusunda belirli bir yasaklama var.

Ancak siz resim çizen bir müftüsünüz.

Aslında şartlı bir yasaklama söz konusu, puta, idole dönüştürülmemesi için insan resmi çizmek yasaklanmıştır. Günümüzde insanlar fotoğrafları da idolleştirebilir. O yüzden çizilen resme kutsallık atfediliyor mu, insanın kulluğunun bir parçası haline geliyor mu, ona bakmak lâzım.

Resimlerinizden birinde "müftü sarığına" dikenli taç giydirilmiş...

Bu, İsa (a.s.)'ın peygamberliğiyle alay ifadesi olarak başına giydirilmiş olan dikenli taçtır. Ne yazık ki, insanlar onun elçiliğini önder, kral olma arzusu olarak algılıyordu. Ve tamamen alay amaçlı başına bu dikenli taçı takmışlardı. Sarıklı fes aslında sıradan bir nesne değildir. Kişinin toplum önünde üstlenmiş olduğu sorumluluğun sembolüdür.

Müftünün görevi "sürekli bir paylaşım" ile ilgilidir. Bu sürekli "paylaşımda" "polifacialis" (ikiyüzlülük) durumuna düşme riski var mı?

Daha doğrusu, sürekli paylaşım değil, ancak sürekli toplum arasında olma yükümlülüğün var. Bu sürekli toplum arasında olma yükümlülüğünü ifa etme esnasında insan da çok kolay "polifacialis" (ikiyüzlülük) durumu ortaya çıkabilmektedir. Buna bazen "masumâne ikiyüzlülük" deniyor. Ancak ikiyüzlülük ikiyüzlülüktür. İnsanın kendisini yorgun ve tükenmiş hissettiğinde dinlenip ondan sonra toplum içine çıkması, görevine dönmesi en ugunudur. O yüzden toplum içinde varolma görevinde dengeyi tutturmak çok önemli bir beceridir.

Başmüftü Yardımcısı olarak "Sosyal Hizmetler" ile "Medya ve Kültür" dairelerinden de sorumlusunuz. "Medya ve Kültür" Dairesinin faaliyeti nedir?

Birim, Başmüftülüğün web sitesini çalıştırmak için 2008 yılında kuruldu. Bununla beraber birimin görevlerine çeşitli dinî etkinlik, sohbet, seminer, konferans, yarışma ve sergiler düzenleme de dahil edildi.

Bu site ile biraz da Bulgaristan'da Müslüman topluluğunun ihtiyaçlarını karşılayan bir medyanın eksikliğini gidermeye mi çalışıyorsunuz?

Belli bir formata sahip kurumsal bir sitedir bu. Evet, verilen bilgi haber de içeriyor. Bir yerde yapılan faaliyeti, bu kurumun nasıl işlediğini gösteriyor. Ancak bu birimimizde biri tam zamanlı, diğeri yarı zamanlı olmak üzere sadece iki kişi çalışıyor. Böyle bir birimde teknik ekipmanı ve donanımı sağlamak oldukça büyük cesaret ve risk gerektiriyor. Dinî kurumda medya ve medya birimi çalıştırmak sadece Müslüman topluluğunun karşılaştığı bir zorluk değil. Aslında Başmüftülük teşkilâtının kendine has bir biçimde medyası var. Bu medya minber. Cuma günü imam minbere çıktığında toplumsal olayların analizini yapıp sorunların dinî çözümlerini gösteriyor (göstermesi gerekiyor).

Peki "Sosyal Faaliyetler" Dairesi ne yapıyor?

Birimin şu anda üzerinde çalıştığı ana proje yıl boyunca devam eden yetim çocuklara destek kampanyasıdır. Kampanyaya birkaç çocuk ile

başladık. Şimdi ise, Bulgaristan'da ve yurtdışındaki Müslümanların aktif katılımı sayesinde yaklaşık 300 yetim çocuğa ayda 50'şer leva destek sağlıyoruz. Bu amaçla "Yetim" Fonunu kurduk. Ayrıca bir de "Zekât" Fonu var. Yıl boyunca devam eden bu kampanya dışında, "Sosyal Hizmetler" birimi Ramazan ayında, Ramazan ve Kurban bayramlarında yoksul ailelere yardım kampanyaları da düzenliyor. Mümkün olduğunca ihtiyaç sahibi insanlara tek seferlik yardım yapılıyor.

Ayrı bir medya kurumu projesi fikriniz var? Bu proje için ne tür bir finans modeli uygulamayı düşünüyorsunuz? Örneğin, abonelik seçeneğini hiç düşündünüz mü?

Büyük zorluklardan biri de bu. Kâr amacı gütmeyen, tamamen toplumun hizmetine çalışacak bir medyayı sponsorsuz işletmek mümkün değil. Bugün Bulgaristan'da medya alanında eğitim gören bursiyerlerimiz neredeyse hiç yok. Ancak zaman bizden durmamızı istemiyor. Toplum da kendine düşen vazifeyi üstlenmeli. Çünkü toplum bileşik kaplar gibidir, aşağısı ile yukarısı ve yukarısı ile aşağısı her zaman birbirine bağlıdır. Herşeyden önce toplumun olgunlaşmasına ihtiyaç var.

"Bir Yudum Umut" (Polıh Nadejda) adlı bir dizi klip çektiniz. Bu proje nasıl doğdu?

Bu proje uzun yıllardan beri düşünülen bir şeydi, ancak öyle oldu ki, geçen sene hayata geçirildi. Bu projenin belli bir bütçesi yoktu. Ancak devamlı olacak bir şeyden bahsetmek istiyorsak, ciddi bir şekilde ekip ve bütçe olması lâzım. "Polıh nadejda" Bulgaristanlı Müslümanların bir araya geldiği sanal bir platform oldu adeta. O kadar ki, bu yıl Ramazan ayı yaklaşırken insanlar "Polıh nadejda" olacak mı? diye sordu.

Hocam, siz Ulusal Dinî Topluluklar Konseyi Başkanı seçildiniz. Başkan olarak bu iki yıl boyunca ne tür hedefler belirlediniz?

Ulusal Dinî Topluluklar Konseyi ortak etkinlikler gerçekleştirmek için iyi bir imkân. Konseyin büyük başarılarından biri, dinî topluluklar için büyük bir yük olan dinî mabetlerden toplanan çöp vergisini kaldırmak oldu. Aynı şekilde önceki Cumhurbaşkanı Rosen Plevneliev Konseyi toplayarak insanların sosyal sorunlarını aşabilmeleri ve Yaradana bağlılıklarını artırmaları için ülkenin bütün dinî mabetlerinde dualar ve vaazlar yapılması konusunda destek istedi. Çünkü o dönem ulu orta sık sık intihar olayları oluyordu. "Daha Güzel Bir Dünya İçin İnanç" yarışması gibi çocuklar için resim yarışmaları düzenliyoruz. Bu yarışmalara bütün dinî topluluklardan çocuklar aktif katılım sağlıyor. Şimdiye kadar sürdürülen gelenekleri devam ettirmeyi ve geliştirmeyi düşünüyoruz. Örneğin, Ulusal Dinî Topluluklar Konseyinin yerel şubelerini kurmayı planlıyoruz. Varna'da böyle bir şube artık kuruldu.

Muhterem Hocam, siz aynı zamanda bir psikologsunuz. Demokrasi döneminin son yıllarında Başmüftülük teşkilâtı ve Müslüman toplumumun psikolojisi nedir?

Kurban psikolojisi...

Peki kurtulmak istemiyor mu?

Gördüğü ilgiden dolayı kendini konforda hissettiği için mağdura özgü olan mağdur kalmak. Bu psikolojiyi değiştirmek için bu konfor alanımızdan çıkmamız gerekiyor. Yardım alan konumundan yardım veren konumuna geçmemiz lâzım.

"Sahip olmak mı, yoksa kurumda olmak mı?" sorusuna cevabınız nedir?

Kurumda olarak sahip olmak. Sahip olarak kurumda bulunmak...

KONUŞAN: ÖZLEM TEFİKOVA

AYAKTA YÜRÜYEN MEVTA

SEVİNÇ EMİN İLÂHİYATÇI-EĞİTİMCİ

Gerçek ile sahtenin karıştığı bu âhir zamanda dostu düşman olarak, düşmanı dost olarak görüyoruz. Sosyal hesabımızın üzerinden ulaşabildiğimiz en uzak noktaya kadar ulaşıyoruz, ama yanıbaşımızdaki insanı görme marifetimizi yitirdik! Oysa suya taşı attığımız zaman, taşın etrafındaki dalgalanmalar en yakınından başlar. Daha sonra dalgalar açılır...

Bu dünyada ve ahirette başarımız kâinattan deneyim transferi yapmaktan geçer.

"Okulda arkadaşlarınla yediklerinden paylaşabilirsin" diye çocuğumuzu sıkça tembihleriz, ama evimizde pişen çorbadan bir kâse komşumuza ayırmayız. Oysa çocuğumuz, dediğimizi değil, yaptığımızı yapar! Veya bir tabak kek götürdüğümüzde, "Bak bir teşekkür bile etmedi!" diyerek minnet bekler olduk. Allah Rasûlünün -Allah'ın selâmı üzerine olsun!- bahsettiği o garip zamanların insanı olduk. *"Komşusu aç iken, tok yatan bizden değildir!"* deyip komşuyu gözetmeyi neredeyse iman meselesi yaparak Efendimiz, acaba sadece maddî açlığı mı kastetti? Bir insanın maddî açlığa dayanma potansiyeli 40-70 gün arası değişiyor. Ya kalbimizin, aklımızın manevî açlığına dayanma potansiyeli ne kadardır? Hele bir bakıverin, sokaklarımız ayakta yürüyen mevtalar ile dolu...

Bayan bir hoca aynı sokakta yaşayan bir genç kızın cenazesine gider. Defin işleri tamamlanır, evine döner. Uyuyunca rüyasında kızı karşısında görür. "Hocam, hocam! Haberiniz olsun sizden şikâyetçi olacağım! Yıllardır camiye gittiniz, Allah'ı tanıdınız, kulluğu bildiniz. Ama beni davet etmediniz. Hadi sen de gel demediniz. İki elim yakanızda olacak hesap gününde." der kendisine. Hoca hanım ağlayarak uyanır. Bir daha da cenaze yıkamaya gidemez.

Ve bu bir menkıbe değil! Hayatımızın içinde sürekli olarak karşımıza çıkan, gelip geçiştirdiğimiz, belki ertelediğimiz veya ihmal ettiğimiz görevimizdir. Oysa Kur'ânımız herkesin doyabileceği bir manevî sofra niteliğindedir.

Gelmiyorlar mı?

Hayır azizim! Biz anlatamadık! Aktaramadık! İkna edemedik!

Hepsi bu...

MEHMED ŞAKİR GAZETECİ-YAZAR

MİNARE DÜŞMANLARI

Şu günlerde olağanüstü bir yoğunlukla Balkan Savaşları gündemimize oturdu.

Bundan tam 106 yıl önce Bulgar askerleri Kırcaali kasabasını Osmanlıların elinden alarak, kendi topraklarına katmışlardır. Vatana yeni bir karış toprak kazandırmak bile her zaman gurur vesilesi, övünç kaynağı olmuştur. Bu, yeryüzünde tüm devletler, halklar için geçerli olmuştur...

Ne var ki, bu toprak kazanma, kazandırma sürecinde sivillere, masum insanlara verilen zararlar, katliamlar, ırza geçmeler dile getirilmez. Tarihçiler ciltler dolusu kitaplarında, siyaset adamları kürsülerden patlattıkları süslü püslü demeçlerinde de bu katliamları es geçerler.

Günlük gazeteleri aktarırken gözüme ilişiyor: Sayın Tsveta Karayançeva da Kırcaali'deki konuşmasında savaşlar sırasında vukû bulan bu tür, hiç iç açıcı olmayan konulara da gireceği yerde, şehri alan askerleri adeta göklere yükseltmiştir. Oysa aynı askerler, Kırcaali yöresindeki köylerde nice ağıza dahi alınmayacak kötülükler yapmışlar, yakıp yıkmışlar, çiğneyip geçmişler, günahsız insancıkları katletmişlerdir...

Bir de, bu "savaşçılar"ın cami, minare düşmanlığı vardır. Balkan savaşlarında Podkova civarındaki tarihî Yedikızlar Camii yakılır, yıkılır.

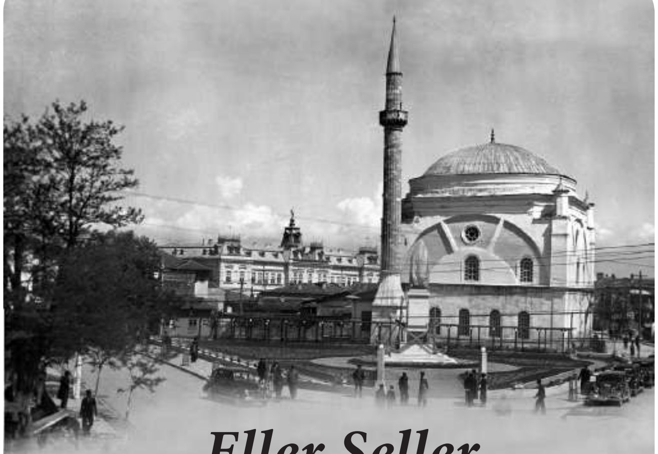

Eller Seller

Biz sevdik el aldı, sel aldı
karasevda kök saldı telek telek
esmerim ağlamasın...
Biz ektik yel esti, el biçti
oyun etti çarkıfelek
eken eller bizim olsun...

Mostarlar, Dramalar bizimdir.
Bizimdir iki yakayı bir eden köprüler...
Ya Silistre'de Bayraklı Camiyi
Bir gecede yerle bir eden eller?

Galip SERTEL

Minare düşmanlığı sadece Yedikızlar mabediyle noktalanmaz. Kitaplardan aldığımız bilgilere göre, Trakya'da birçok yerleşim yerindeki ibadet yerleri aynı akıbeti paylaşır. Babaeski'deki Cedid Ali Paşa Camii, Lüleburgaz Sokullu Mehmet Paşa Camii, Vize Gazi Süleyman Paşa Camii yakılıp yıkılanlar listesinde ilk sıralardadır.

Savaşlar sürüp giderken çocuklar da bilirler, amaç, kaleler, surlar ve her türden savunma sistemlerini yerle bir etmektir. Oysa, bu çatışmalarda Bulgar askerleri minareleri de hedef tahtası konumuna getirmişlerdir. Yukarıda adı geçen şehirlerde ilk darbe, minarelere indirilmiştir.

Dolayısıyla karşımıza bir soru çıkıyor: Camiler, minareler niye vuruluyor?

Ve bir de diyelim ki, bu acı olayları yüz küsür yıl önce yaşamışız ve bir taş koyup geçelim. Hepsini, tarihin kucağına atıp ona mâl edelim, olan olmuş, diyelim.

İşte, bu olmuyor, dostlar! Zira, olayların dahası var...

Cami, minare ve yanı başında Türklük, Müslümanlık düşmanlığı günümüzde de gırla gidiyor. Bundan birkaç yıl önce Sofya'daki Banyabaşı Camiine güpegündüz kanlı bir saldırı düzenlenmemiş miydi?! Kısa bir süre sonra Filibe'deki Muradiye Camiimizin de pencereleri taşlanarak camları tuz buz edilmemiş miydi? Eski Zağra ve Dobriç'ten de benzer acı haberler gelmiyor mu? Sadece minareler, minarelerden okunan ezanlar değil, bu gözü dönmüş canîler mezar taşlarından bile rahatsız olmaya başladılar.

Demek ki, yıllar önceki minare düşmanı asker torunlarının elleri kolları bugün de bağlı değil. Ne var ki, bu koşullarda da hiç sıkılmadan hâlâ ağız dolusu birtakım demokrasilerden söz ediyoruz...

KÖTÜ KOMŞUDAN ALLAH'A SIĞINMAK

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَارِ السُّوءِ فِي دَارِ الْمُقَامَةِ؛ فَإِنَّ جَارَ الْبَادِيَةِ يَتَحَوَّلُ

"Allâhüme innî eûzü bike min câri's-sûi fî dâri'l-mukâmeti; feinne'l-câra'l-bâdiyeti yetehavvelü"

"Allah'ım! Devamlı ikamet etmekte olduğum evin kötü komşunundan sana sığınırım, zira göçebe, geçici komşu değişir, gider."

Bu yakarış, İmam Buhârî'nin "Edebü'l-Müfred" adlı başucu eserinde zikredilmektedir. Peygamber Efendimizin dilinden dökülmüş bu me'sûr dua bizlere iki önemli hususu hatırlatmaktadır. Evvelâ, her hususta Allah'a dua etme gereği; sâniyen, kötü komşunun Allah'a sığınmayı gerektiren olumsuzluğudur.

İnsan, her daim Allah'ın yardım ve inayetine muhtaçtır. Bunun farkında olursa, hayatı güzelleşir, mutluluk diyarına adım atar. Zira dertlerini, sırlarını Allah ile paylaşıp Onun kapısına yönelmek insana güç verir.

Hayatının büyük bir kısmını komşularıyla bir şekilde irtibatlı geçiren insan açısından komşuluk gün önemi büyük. Hele devamlı aynı komşularla yaşadığımızı düşünürsek, yukarıdaki duanın anlamını daha iyi anlarız. Geçici komşu bulut gibi gelir geçer, ama evimizin yanında evi olan komşumuz hayat boyu ya güzel kokulu ve rengârenk bir çiçek ya da her gün ayağımızın takıldığı bir pıtrak, hatta ayağımıza batan bir diken olabilir.

İyi komşu insanın mutluluğuna katkı sağlayacağı gibi, kötü komşu da huzursuzluğuna sebep olabilecek veya mutsuzluğunu artırabilecektir. Rasûlüllah Efendimiz şöyle buyurmuştur: *"Dört şey mutluluğa götürür: Sâliha kadın, geniş ev, iyi komşu ve kolaylaştırıcı bir binek. Dört şey de insana şekavet/mutsuzluk getirir: Kötü komşu, kötü kadın, kötü binek ve dar ev."*

O yüzden Peygamber Efendimiz bizlere iyi komşu olmayı öğretmiş, aynı zamanda kötü komşunun şer ve zararından Allah'a sığınmamızı öğütlemiştir. Çünkü hiç kimse Allah'ın izni olmadan kötülük yapamaz, yine Onun izni ve yardımı olmadan kötülüğün önüne de kimse geçemez.

AHMED HASAN BAHADIR BAŞMÜFTÜ YARDIMCISI

GÖNÜL BU... ELBET KUR'ÂN'A AKARYA

Cenâb-ı Hakk'ın bizlere vahiy yoluyla indirdiği, ilk emrinin "oku" buyurduğu ve nüzûlünden bu yana nesilden nesile kesintisiz okunagelen Kur'ân-ı Kerîm'in insanlar üzerinde büyük tesirleri olduğu, dinleyenlerini âdeta mest ettiği herkesçe bilinen bir gerçektir. Ne var ki, âdemoğlunda baş gösteren gurur ve kibir gibi mânevî hastalıklar, onları Kur'ân'a tâbi olup hak yolda yürümekten âciz bırakmıştır. Kur'ân-ı Kerîm'in inmeye başladığı döneme ve şartlara bir göz atacak olursak, kin ve nefretin, bencillik ve hükümrân olma duygusunun insanları perişân ettiğini ve ilk muhatap kitleyi ilâhî mesajı anlamaktan alıkoyduğunu daha iyi kavramış oluruz.

Şimdi hayalî bir vasıtaya binip İslâmiyet'in ilk yıllarına doğru seyr ü sefer etmeye çalışalım. Ya da en azından ufak bir empati kurmaya gayret edelim. Tarihî kayıtlardan biliyoruz ki, Hazreti Peygamber (s.a.s.) Kureyşlilere her rastladığı yerde Kur'ân okur, onları Hak dine davet ediyordu. Kur'ân'ın etkili sadâsı onları âdeta büyülüyordu. Bu olağanüstü durum karşısında ne yapacaklarını şaşırıp büsbütün şaşkına dönüyorlardı. Kureyş'in önde gelenleri inatçı tutumları ve dengelerin değişeceği korkusuyla Kur'ân'ı duymamak için kulaklarını tıkıyorlardı. Fakat nafile... Herşeye rağmen, muciz olan Kelâmullah Kureyşlilerin inadından daha güçlü idi.

Olup bitenleri anlamada zorlanan Mekkeli müşrikler sıkça toplanıp nüzul sürecinde olan Kur'ân hakkında konuşuyorlar, düştükleri çıkmazdan kurtuluş yolları arıyorlardı. Statükocu zihniyet Kur'ân hakkında herşeyi uydurmaya kararlıydı. Bu yüzden Kur'ân'ın sihir olduğunu söylüyorlar, şiir veya kehanettir diyorlar, çarşı pazarlarda Efendimiz (s.a.s.)'e karşı propaganda yürütüyorlar, fakat bütün bunlara rağmen gönülleri tatmin olmuyordu. Zira Kur'ân'ın büyüleyiciliği her geçen günle kalplerini çepeçevre kuşatıyordu. Söz Allah'ın sözü olunca mâni olmak mümkün müydü? Gönül bu, elbet Kur'ân'a akar ya... Bu akış hiç şüphesiz bir fetih ve zaferin habercisiydi. Şöyle ki, müşriklerin ileri gelenlerinden Velid bin Mugîre'nin şu sözü onların acziyet ve çaresizliğini yansıtıyordu:

- Vallâhi, onun sözünün öyle bir halâveti var ki, ne derseniz boş. "En iyisi biz ona sihirbaz diyelim". Müşrikler Kur'ân ayetlerine sihir ve şiir diyorlardı, fakat onun bunlardan birine benzemediğini kendileri de biliyor ve itiraf ediyorlardı.

Enteresandır... Bir gece, Hazreti Muhammed (s.a.s.) evinde namaz kılarken Ebû Süfyan ve Ebû Cehil gibi müşriklerin elebaşları gizlice bir köşede -güya çaktırmadan- Kur'ân dinliyorlardı. Aslında birbirilerinden habersiz idiler. Nitekim bu halleri apaçık bir çelişkiydi. "Sözlerin En Güzeli"ni öyle dalgın dinliyorlardı ki, nerdeyse tanyeri ağarıyordu. Daha sonra; aman yakalanmayalım, bizi bu hâlde kimse görmesin diyerek evlerine dönerken birbirlerine rastlıyorlardı. Akıllarınca bu yaptıklarını onaylamıyorlar ve kendilerini kınıyorlardı. Sakın başka bir defa böyle yapmayalım diye sözleşirlerken kontrol edemedikleri duygularına esir düştüklerinin de farkındaydılar. Bu ve benzeri olaylar defalarca cereyan ediyordu. Onlar ise kendilerinin ne kadar âciz ve alçak olduklarını kabullenmek istemiyorlardı. Çünkü adalet ve eşitlik temelleri üzerine inşa edilecek olan Kur'ânî sistem onların keyif ve zevklerine uymuyordu. Hani şiirde de dile getirildiği gibi;

Sen olmayınca efendim...
Yüce Allah'ı tanımak zinhâr muhâldi
Putlar, hurafeler hep kader belirlerdi
Ebû Cehil ve Lehepler ahkâm keserdi
Güçlüler zayıfları karınca misali ezerdi

İşte Kureyşliler, Kur'ân'ın karşısında böylesine şaşkın bir vaziyetteydi. Kalpleri, gönülleri Kur'ân'a bağlıydı, onun tesirinden kendilerini alıkoyamıyorlardı. Ancak şahsî menfaatleri, dünya hırsı İslâm'a girmelerine engel oluyordu. Görünüşte her halleriyle düşman kesilmişlerdi kesilmesine, ama iç dünyalarında amansız fırtınalar ve fetihler gerçekleşiyordu. Zira Kur'ân'a karşı gelmek için Kureyşlilerin planladığı bütün entrikalar, ona karşı daha fazla alâka gösterilmesine sebep olduğu gün gibi ortadaydı. Aleyhine çalışalım derken, lehine çalışmış oluyorlardı. Böylelikle bütün Arap Yarımadası'nda Rasûlüllâh'ın çağrısı yayılıyordu.

Müşrikler İslâm'ı henüz neşvünemâ bulmadan yok etmeyi umuyorlardı, fakat beklentileri her seferinde altüst oluyordu. Kendi elleriyle kendilerini pusuya düşürdüklerinin farkında değillerdi. Böylece bâtılın savunucuları İslâm nurunu söndüremeyeceklerini seziyor, başka çareler arıyorlardı. Öyle ya, insanoğlunun gözünü kibir, ihtiras, haset gibi olumsuz sıfatlar bürüdü mü yapmayacağı yoktur. Melûn şeytan da rahmet-i ilâhîden bu sebeplerle kovulmamış mıydı? Yine şiirden örnek vermek gerekirse;

Sen olmayınca efendim...
Siyahlara bürünmüştü envâi renkler
Sabaha kavuşmazdı hüzünlü geceler
Medet beklemekteydi korkulu gözler
Vahşetin pençesindeydi benî âdemler

Evet, cümle âlem biliyor ki, Hazreti Peygamber (s.a.s.)'in müşriklere karşı kullandığı en etkili yöntem Kur'ân okumaktan ibaretti. İlâhî mesajın muciz, insanoğlunun da âciz olması hasebiyle, Kur'ân insanlıktan nasibi kalmayanların kimyasını değiştiriyor ve böylece gönüllerin fethini gerçekleştiriyordu. Dolayısıyla insanlık tarihinin en büyük ve parlak devrini açan Kur'ân, nüzûlünden günümüze dek milyarlarca insanın ümit kaynağı ve yol göstericisi oldu. Hiç şüphesiz ki bu tesir kıyamete kadar devam edecektir. O, Sözlerin En Güzelidir ve hep öyle kalacaktır.

Hıtâmuhû misk olması açısından sözümüzü meşhur bir söylemle neticeye bağlayalım: Malûm "Gönül nereye akarsa, ayak oraya koşarmış". Cenâb-ı Mevlâ'dan temennimiz odur ki, günümüz hayatının seküler ortamında, gönülleri Kur'ân'a akıp ayakları mescitlere koşan genç nesillerimiz olsun.

KOMŞULUK HAKKI: ŞUF'A

HALİL HOCOV İRŞAD DAİRESİ BAŞKANI

İslâm, komşular arasındaki ilişkilere önem vererek iyi komşuluğu teşvik etmektedir. Bir hadislerinde Peygamberimiz (s.a.s.), imanlı kimseyi komşusuna iyi davranan kişi olarak tarif etmiştir. Diğer taraftan, komşusuna zarar vermekten çekinmeyen kimseyi de imanını kaybetme tehlikesiyle ikaz etmiştir. Böylece iyi komşuluk, Müslümanın aile ve akrabasından sonra çevresine yönelik temel görevleri arasında yer almıştır. Komşu hakları günlük hayatımızın her alanını kapsamaktadır; sevinçli anları paylaşmak, zor zamanlarda destek olmak, alışveriş gibi.

Bir İslâm hukuku kavramı olarak "eş-şuf'a", komşunun komşusunun malından hisse ya da malının tamamını satın alma konusundaki önceliği demektir. Bu hak, yeni bir ortak veya komşunun dahil olması sonucunda doğacak muhtemel bir zarardan koruma amaçlı verilmiştir. Allah Teâlâ bizleri şu sözleriyle uyarmıştır: ***"Zaten aralarında ortaklık ilişkileri bulunanların çoğu birbirine haksızlık ederler; yalnız iman edip dünya ve âhiret için yararlı işler yapmakta olanlar böyle değildir; ama onlar da o kadar az ki."*** (Sâd, 38/24)

Şuf'a hakkı ortak malda (ortaklığın olduğu yerde) doğmaktadır. Ortaklardan biri, ev, arazi veya başka bir maldaki hissesini satmak istediğinde komşusu ve diğer taliplere göre ortağı önceliğe sahiptir.

Bu hak, komşu malı ile ilgili de doğmaktadır, meselâ; yol, su, elektrik ve başka imkânların kullanımı hususları bunlardandır. Bu durumlarda şuf'a, komşuların her birinin hakkıdır ve onun sayesinde herhangi bir komşunun malına ulaşan faydadan diğerlerinin yararlanmasını engellemenin önüne geçilmektedir.

Şuf'a hakkı, ortak hisseleri veya mallarıyla ilgili hakları olmayanlar için de geçerlidir. Komşunun diğer satın alıcılara göre önceliği ona gelebilecek zararın önlenmesi sebebiyledir, fakat bu, şuf'adaki komşu hakkının satıcının aleyhine olduğu anlamına gelmemektedir. O yüzden, meselâ, komşulardan biri, evleri olmayan akrabasına veya yetime evini satacak olursa, bu durumda şuf'a düşer, çünkü akraba ve yetimler komşudan öncelikli sınıftadır. Buna göre, ortaklardan biri vefat ettiğinde mirasçısının hakkı şuf'a hakkı olan ortak ve komşudan önceliklidir.

عن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ

مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ

رواه مسلم.

DOÇ. DR. MUSTAFA CANLI
YÜKSEK İSLÂM ENSTİTÜSÜ

Ebû Hüreyre (r.a.)'tan nakledildiğine göre Allah Resûlü (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Komşusunun, kendisine kötülük yapabileceği kaygısından kurtulamadığı kimse cennete giremez." (Müslim, Îmân, 73)

KOMŞU HAKKI

Yaşadığımız çağdaş dünyada modern insan gittikçe yalnızlaşıyor. Kendi yiyor, kendi içiyor, kendi kazanıp kendi harcıyor. Yalnız kalmayı, hatta evliliğe karşı soğuk durup yalnız yaşamayı tercih ediyor. Bu durum, İslâm dininde kabul gören bir durum değildir. Çünkü **İslâm, cemiyet dinidir.** Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir mümin, cemiyet içerisinde yaşadığını fark edip bir takım hak ve mesûliyetlerinin olduğunu idrâk eder.

İşte cemiyet içerisinde yaşayan Müslümanın riâyet etmesi gereken hak ve mesuliyetlerinden biri de, **komşu haklarıdır**.

Yüce dinimiz İslâm, komşu hakları üzerinde hassasiyetle durmuş, müminler üzerine bir takım hak ve mesûliyetler yüklemiştir. Buna göre mümin, ister Müslüman ister Hristiyan olsun komşusuna eziyet edemez. Nitekim bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: *"Allah'a ve âhiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya da sussun! Allah'a ve âhiret gününe iman eden komşusuna eziyet etmesin! Allah'a ve âhiret gününe iman eden misafirine ikram etsin!"* (Buhârî).

Yine Peygamber Efendimiz; nafile olarak çok fazla oruç tutmasa, namaz kılmasa veya sadaka vermese bile **komşusunu rahatsız etmeyen birinin cennete gideceğini**; çok nafile namaz kıldığı, oruç tuttuğu ve sadaka dağıttığı hâlde **komşusuna eziyet eden kimsenin ise ce-**

henneme gideceğini belirtmiştir (İbn Hanbel). Çünkü **Müslüman, diğer insanların elinden ve dilinden emin olduğu bir kişidir**. Dolayısıyla **komşusu Müslümandan emîn olmalıdır**. Bir defasında Sevgili Peygamberimiz; *"Vallâhi iman etmemiştir."* buyurur. Etrafındaki sahâbîler, "Kim yâ Rasûlâllah?" diye sorduklarında Hazreti Peygamber, *"Komşusunun, kendisine kötülük yapabileceği kaygısından kurtulamadığı kimse"* cevabını verir (Buhârî).

Bu mânâda **komşu hakkının müminin imanı ile de bir bağlantısı vardır**. Nitekim bir sözünde Hazreti Peygamber, *"Komşuna iyilik yap ki mümin olasın."* buyurmuş (Tirmizî), bir başka sözünde de *"Sana komşu olanlara güzel davran ki Müslüman olasın."* buyurmak suretiyle (İbn Mâce) komşu hakkının müminin iman ve İslâm'ı ile bağlantısı olduğuna vurgu yapmıştır.

Müslüman komşusuna eziyet edecek olursa, bu, Allah korusun laneti mûcib olur ve onun cennete girmesini engeller. Serlevhâ hadisimizde de ifade edildiği üzere; *"Komşusunun kendisine kötülük yapabileceği kaygısından kurtulamadığı kimse cennete giremez."* (Müslim).

Müslüman komşusuna ikrâm eder, ona karşı cömert davranır. Zira Allah Teâlâ cömertliği ve cömert olanları sever. İnsanlara karşı müşfik ve cömert olan Sevgili Peygamberimiz, bir seferinde ashâb-ı kirâmdan birine şu tavsiyede bulunmuştur: *"Çorba pişirdiğinde suyunu biraz fazla koy, sonra komşularına bak, uygun bir şekilde çorbandan onlara da ikram et."* (Müslim). İkrama da en yakın komşusundan başlar. Zira Allah Rasûlü (s.a.s.), "Ey Allah'ın Rasûlü iki komşum var, ikramda bulunurken hangisinden başlayayım?" diye soran Hazreti Ayşe'ye, *"Kapısı sana en yakın olandan."* cevabını vermiştir (Buhârî).

Komşuya ikramda Müslüman olması veya Hristiyan, Yahudî olması fark etmez. Ashâb-ı kiramdan Abdullah b. Amr'ın evinde bir koyun kesilmişti. İbn Amr Hazretleri ısrarla, "Yahudî komşumuza ikram ettiniz mi?" diye sordu. Peşinden şöyle dedi: "Rasûlüllah'ı şöyle derken işittim: *'Cebrâil bana komşu hakkından o kadar çok bahsetti ki, komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim."* (Tirmizî).

İslâm dinine göre yanı başındaki komşusu açken tok yatan bir kişi, gerçek anlamda iman etmiş sayılmaz. Müslüman, komşusuna yardım eder. **"Komşu komşunun külüne muhtaçtır."** diye bir atasözümüz vardır. Hakiki anlamda mümin olan, yardıma muhtaç durumda olan komşusuna yardım eder. Ayrıca Sevgili Peygamberimizin buyurduğuna göre; bu dünya hayatında müminin bir sıkıntısını gideren bir Müslümanın kıyâmet gününde bir sıkıntısı Allah Teâlâ tarafından giderilir.

Ayrıca Müslüman, küçük olsun büyük olsun, komşusundan gelebilecek yardımlarda vefalı davranır ve en ufak bir iyilik bile olsa bunu kadirşinaslık ile karşılar. Zira Fahr-i Âlem Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: *"Ey mümin hanımlar! Sizden biri pişirilirken yanmış koyun paçası dahi olsa komşusu tarafından kendisine ikram edilen şeyi küçümsemesin."* (Muvatta).

Yaşarken de vefatından sonra da **komşunun komşusu hakkındaki şehâdeti önemlidir**. Rivâyet edildiğine göre, bir adam Rasûlüllah (s.a.s.)'e gelip; "İyi mi kötü mü yaptığımı nasıl bilebilirim?" diye sormuş, Hazreti Peygamber de şöyle buyurmuştur: *"Komşularının 'İyi yaptın!' dediğini duyarsan iyi yapmışsındır; onların 'Kötü yaptın!' dediğini duyarsan da kötü yapmışsındır."* (İbn Mâce).

Yine bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmaktadır: *"Bir Müslüman öldüğünde, en yakın komşularından üç hane halkı kendisinin iyi bir insan olduğuna şahitlik ederlerse, Yüce Allah, 'Bildikleri kadarıyla şahitlikte bulunan kullarımın şahitliğini kabul ettim ve kendi bildiklerimi de bağışladım' buyurur."* (İbn Hanbel).

Onun için mümin, komşusuna karşı dürüst ve samimi olmalıdır. Ona karşı güzel muamelede bulunmalıdır. Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurur: *"Allah katında komşuların en hayırlısı, komşusuna karşı en güzel davranandır."* (Dârimî).

Velhâsıl Müslüman, komşusuna karşı iyi ve güzel davranışlar sergilemeli, komşuluk haklarına hassasiyetle riâyet etmeye çalışmalıdır. Çünkü komşu komşusunun cennete girmesine vesiledir.

Komşusu tarafından arkasından; "Ne iyi bir komşuydu!" şeklinde hayırla yâd edilen bir mümin, ne saadetli bir mümindir!

Acı tatlı günlerinde, düğününde, cenazesinde komşusunun yanında olan mümin, ne bahtiyar bir mümindir!

Unutmayalım ki **mümin; malı, evlâdı ile imtihan olunduğu gibi komşusu ile de imtihan olunur. Komşuluk hakkı, onun imtihan noktalarından biridir.**

Ne mutlu komşusuna güzel muamelede bulunan müminlere!

Ne mutlu komşuluk hakkına riâyet edebilenlere!

Rabbimiz, bizleri komşuluk haklarına riâyet eden müminlerden eylesin!

Âmin…

HAYIR! OLMAZ!

MUSTAFA BAYRAMALİ
(1938-2018)

Deli dolu bahar, yüklü bulutları, haftalık yağmurları ile ovalardan tırmanarak gelip oturuverdi dağ köyünün can evine. Bahar, alın terinin kara toprağa döküldüğü, umutların denizler misali kabarıp coştuğu mevsimdi. Böyle bir ortamda şenliklerin de şakrak olacağı, gönüllerin şahlanacağı besbelliydi.

Köy bayram ediyordu, yediden yetmişe. Herkes Allah ne verdiyse evinden getirmiş, ağaç gölgelerine sofralar kurulmuştu. Yiyip içiliyor, gülüp söyleniyordu. Yan tarafa yaşlılar ayrılmış, neşeyle henüz şırıldayan suyla yapılmış ilk kahvelerini içiyorlardı. Gözleri gülüyor, yüzlerinde ise mutluluk izleri vardı. Başarıyla tamamlanan işin sevincini yaşıyorlardı. Bazı bazı da ezelden beri çekilen çileleri anımsıyorlar, bugünleri gördüklerine şükrediyorlardı. Musa dedenin iç rahatlığı ise en büyüktü. Göz kulak olmuştu bu işe.

Komşulardan Haydar, Mahmut ve Nasuf köyün içini, etrafını bir bir dolaştılar. Kararı verdiler, olsa olsa, burası olur, diye. Verilen görevin üstesinden gelme sevinci, mutluluğu düştü yüzlerine. Yeşil çimene yaslanıp soluklandılar.

Mahmut, zayıf yapılı, uzun boylu, kaytan bıyıklı biriydi. Azdan az şaka yapmasını, espirili anlatımı beceriyordu.

Nasuf'a dönerek:

- Ha ötesi, ha berisi derken, turnayı gözünden vurduk, diyerek kalktı. Etrafına bakındı. Azıcık gezindi. Sağ ayağındaki lastik pabucunu çıkardı. Yan tarafa attı. Ökçesiyle toprağı karıştırır gibi yaptı ve:

- Bana sorarsanız, işte buracıkta, tam da şuracıkta. Ökçemin altında. Hem de pek derinde değil, değil elbet, dedi. Gelip kalktığı yere oturdu.

Haydar:

- Karar karardır. Niyet niyettir. Kısmet bizimmiş. Gidip Musa dededen müjdeyi alalım, önerisinde bulundu.

Mahmut:

- Öyleyse kalk git! Çabuk git! Musa dedeyi çağır. Gelsin! Haydar yavaşça kalktı. Yan tarafa attığı takkesini aldı. Başına koydu. Patik biçimi ardı kesik pabuçlarını ayağına taktırdı. Patikanın aşağı giden yönünü aldı.

Musa dedenin evi pek uzak değildi...

Çok geçmeden alt taraftan belirdiler. Haydar ve Nasuf ayağa kalkarak Musa dedeyi selâmladılar. Pek konuşmadan çimene yaslandılar. Güneş dikilmiş, öğle namazı yaklaşmıştı. Etraf sakindi. Doğa taptaze bahar maviliğine bürünmüştü.

Mahmut dile geldi. Köyün etrafını, içini, gezdiklerini, beledikleri yerleri birer birer saydı. En sonunda da işi buraya doruklad ıklarını ekledi. Kalktı, biraz önceden Nasuf ile Haydar'a ökçesiyle karıştırarak işaret ettiği yeri gösterdi ve:

- Musa dede, bence işte buracıkta. Hem de hafifte. Pek derinde değil, diye teminat verdi.

Musa dedenin yüzündeki neşe birden söndü. Tavrı değişti. Başını öne eğdi. Biraz düşündü. Birden sıçrayarak kalktı:

- Hayır çocuklar, hayır olmaz. Katiyen buraya olmaz! Hayır! diye kestirip attı.

Diğerleri şaşa kaldılar. Nasıl davranacaklarını, ne diyeceklerini bilemediler. Çok konuşan Nasuf'un dili bile tutuldu. Sadece, "bu ne demek, bu ne biçim iş?!" anlamı yükü gözlerle birbirilerine baktılar.

Musa dede onların şaşkınlığını anladı:

- Hadi, düşün ardıma çocuklar, diyerek köy ortasına giden yolu tuttu. Diğerleri kalkıp isteksizce onu takip ettiler. Musa dedenin evi yolun alt tarafındaydı. Belirledikleri yere yakındı. Ancak üçlü heyetin aldığı karardan memnun değildi. Bu da Haydar'ı, Mahmud'u ve Nasuf'u şaşırtıyordu.

Musa dede, evinin tam hizasına geldiklerinde bir evine bir de yanındakilere baktı. Onun evinin de Koca Gedik yakasına serpilmiş olan evlerden farkı yoktu. Duvarlar taş, çatı meşe ağaçlarından yapılmış, üstü de taş örtülüydü. Köyün yolu yok, suyu yoktu. Evler gaz lambalarıyla aydınlatılıyordu. Hele yaz günleri etraf yanıp kavruluyor, meralar bakır rengine bürünüyordu. En büyük dertleri de su idi. Kendilerinden başka da onları düşünen yoktu.

Arkasından gelen üçlü ihtiyarın ne demek istediğini yine fark edemedi. O, önlerinde gidiyor, ara sıra başındaki takkesini bir o yana, bir bu yana büküyor, bazen de belindeki kırmızı kuşağını sağlamlaştırıyordu. Aklında ise Mahmud'un gözden geçirdiği, anlattığı yerleri canlandırıyordu. Bir ara durdu. Burası yüksekçe, köyün ortasında bulunan bir yerdi.

Gelin çocuklar. Burası en münasip. Bakın şu yola! Kırcaali'den kalkan, Eğridere'ye kadar herkes buradan geçiyor. Hayırımız en çok buradan olacak. Bir de komşuların hepsine aşağı yukarı aynı mesafede. Eh, belki biraz fazla iş düşecek. Belki epeyce derinde çıkacak. Zararı yok. Burada sevabımızın en bol olanını kazanacağız. Kararımız karar mı? diye sordu.

- Sen ne dersen, diye cevap verdiler.

- Öyleyse yarından tezi yok, başlayalım. Ben de sizinleyim. Daha bu akşam komşuların haberi olsun. Yarın herkes iş başına! diye talimat verdi köyün en yaşlısı Musa dede.

Ertesi gün işe başlandı. Çağırılan kazıcılar, ustalar geldi. Çıkan toprağı yan tarafa taşımaya ait çizelge hazırlandı. Her gün dört haneden birer kişinin çalışması gerekiyordu. İş, var gücüyle devam etti. Musa dede yapılanı sık sık denetledi. Gereken parayı komşulardan bizzat kendi topladı. On beşinci günde, on beş metreden su kaynağına ulaşıldı. Haber köye, ayaklı gazeteler vasıtasıyla, yıldırım hızıyla yayılmıştı.

Kuyudan çıkarılan ilk suyla pişirilen kahveler tekrarlandı. Nasuf dayanamadı:

- Musa dede, sizin evin üst tarafında bulduğumuz su, bundan az olmayacaktı. Hem de orada bu kadar iş düşmeyecekti. Orası da merkez sayılır. Dediğin o Eğridere yolu buradan yukarı, oradan da geçiyor. Neden orası değil de burası oldu? diye sordu.

Musa dede kısa sakallı, nur yüzlü, narin yapılı, uzunca boylu, üstü başı temiz, yakışıklı bir adamdı. Elindeki fincandan son yudumunu aldı ve:

- Bak Nasuf, bakın komşularım, şayet su kuyusu buraya değil de yukarı, ilk düşünülen yere kazılsaydı, er ya da geç hepinizin içinde bir şüphe uyanacaktı. "Bak, işin başına geçti, evinin yanını seçti..." diyecektiniz.

Akşam namazı yaklaşıyordu. Hepsi kuyudan çıkardıkları suyla abdest aldılar ve topluca, cemaatle namazlarını eda ettiler.

Arkadan ortalık daha da coştu. Ay Dede'nin ışığında, yıldızların cümbüşüyle şenlik geç vakitlere kadar devam etti. Bilhassa hanımların neşesi görülmeye değerdi. Omuzlarıyla kilometrelerce mesafeden su taşımaktan kurtulmuş olmanın sevinciydi.

Komşular arasında alış-verişte şuf'a ve irtifak hakkı

Benim köyde bir evim ve arazim var. Onları satmaya karar verdim ve uygun fiyatta ilân ettim. Birkaç müşteri ile görüşüp anlaşacağımız zaman komşumuz geldi ve onları satın almak istediğini söyledi. Sonra dinen onların üzerinde daha fazla hakkı olduğunu iddia etti. Bu doğru mu?

İslâm dini komşulara ve komşu haklarına çok önem vermiştir. Öyle ki, komşuluk ilişkileri hakkında Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: ***"Allah'a kul olun; ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyilik edin. En yakınlara, yetimlere, çaresizlere, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya ve elinizin altında bulunanlara da iyilik edin. Allah, büyükleneni ve övünüp duranı sevmez."*** (en-Nisâ, 4/36)

Peygamber Efendimiz ise *"Cebrail (a.s.) durmadan bana komşuya iyilik etmeyi tavsiye ederdi. Bu sıkı tavsiyeden, komşuyu komşuya mirasçı kılacağını zannettim"* (Buhârî) buyurmuştur.

İslâm hukukuna göre, bitişik komşu olmak malî bazı hakların da doğmasına sebeb olur. Satılan bir malı, ortak veya komşunun aynı bedel ile almada öncelik hakkına sahip olması anlamına gelen "şuf'a" ve yol, su gibi ortak kullanım alanları üzerindeki hakkı ifade eden "irtifak" komşuluk hakları arasında sayılabilir. Hazreti Peygamber şöyle buyurmuştur: *"Ev komşusu eve, başkalarından daha fazla hak sahibidir."* (Tirmizî). *"Komşu, komşusunun şuf'asına başkalarından daha fazla hak sahibidir."* (Ebû Dâvud).

Buna göre, eğer komşunuz verilen fiyata yakın bir fiyat veriyorsa ve hakkınızı ödüyorsa, onun gerçekten diğer müşterilere nazaran daha çok hakkı vardır.

Ve Allah Teâlâ en iyi bilendir!

ŞUMNU'DA OSMANLI BAKİYESİ

BEDESTEN

MEHMET HASAN NÜVVÂB İHL ÖĞRETMENİ

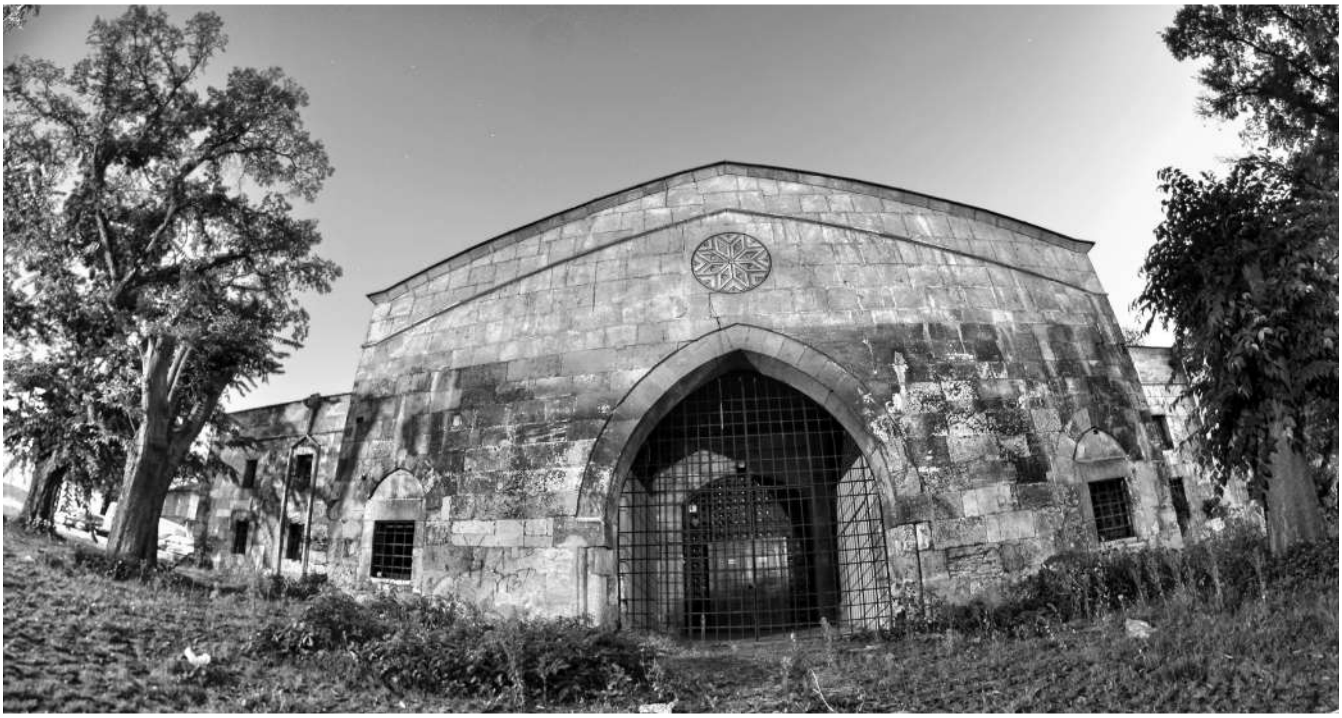

Binde bir düşer Naîmâ ***böyle târîh****-i sedîd*
*Mevkiinde dil-****küşâ*** *oldu bezistân-ı cedid*
1221/1806

Bedesten, genelde Osmanlı dönemi Türk şehirlerinde ticaret bölgesinin çarşı içinde değerli malların saklanıp satıldığı merkezî bir bina türüdür. Bugün bedesten kelimesi çarşı, hatta Batı dillerindeki pazar ile karıştırılmakta, bazan han ve hatta kervansaray da bedesten ile aynı şey sanılmaktadır. Bedesten, başlangıçta ahşap olarak yapılan mütevazı dükkanların arasında, yani şehrin alış-veriş merkezinin ortasında yükselen bir yapı idi. Böylece bedesten ticaret bölgesinin özünü, çekirdeğini oluşturuyordu. Bütün alış-veriş onun etrafında cereyan ediyordu. Ticaret merkezi olarak kurulan bedesten, sağlam yapısı ile tüccarların değerli mallarını koruyan bir çeşit iç kale oluyordu. Bedestenler, sağlam yapılar olmaları hasebiyle, ahşap olan dükkânların yangınlarda yok olması da göz önüne alınırsa, değerli malları koruyabilmek bakımından daha emniyetlidir. Burada tüccarların kıymetli malları dışında çarşı esnafının ve tüccarların kasaları, evrakları, defterleri de korunmaktaydı. Böylece çarşılar, bedestenin etrafında oluşuyor, yakınına tüccar hanları yapılıyor ve iki kenarında dükkânlar olan sokak meydana geliyordu.

Bulgaristan'ın Filibe, Sofya ve Şumnu şehirleri Ragusa (Dubrovnik) tüccarlarının sık geldikleri, hatta yaşadıkları önemli ticaret merkezleriydi. 1500-1630 yıllarına ait belgeler incelendiğinde Dubrovnik tüccarlarının faaliyetleri neredeyse sadece Balkanlar üzerine yoğunlaşmıştır. Osmanlı yönetimi, vergi oranlarıyla geniş imkânlar sağlamasıyla Balkanlar, Bulgaristan ve özellikle Şumnu'da Dubrovnik tüccarlarının ticareti genişledi. K. İreçek, önce iki ilâ dört Dubrovnik tüccarının Şumnu şehrine yerleştiğini bildirmektedir. Bunların 1659 yılında on yedi aile olduklarını belgelerde görmekteyiz. Dubrovnik tüccarları Şumnu'ya getirdikleri deri, yün ve kıymetli malları satıyorlardı.

Evliya Çelebi'nin haber verdiğine göre, Şumnu'daki alış-veriş mekânlarının ilki Köprübaşı Hanıdır. Daha sonra yaşanan sosyo-ekonomik gelişmeyle onun yerine Taşhan inşa edilmiştir. Ragusa/Dubrovnik tüccarları Şumnulu ye-

rel yöneticilerden izin alıp çarşıda bulunan Taşhan'ın yerine bir bedesten kurmuşlardır. Bedestenin inşa tarihi, Kanunî Sultan Süleyman zamanına tekabül eden 1529 yılı kabul edilmektedir.

Çok yoğun bir pazar yerinde kurulan bedesten, 200 sene civarında Ragusa tüccarları tarafından çalıştırılmıştır. Zamanla Dubrovnik tüccarlarıyla ticari bağların azalmaya başlamasıyla bedesten değerini kaybetmeye başlamış ve böylece etrafındaki o canlılık Kılâk ve Bit Pazarlarına doğru kaymıştır.

Bedestenin inşa tarihi 1529 yılı kabul edilmekle beraber bina üzerinde başka tarihlerin de yontulduğu tespit edilmiştir. Tarihçi D. Georgieva'nın bedestenin doğu kısmında bizzat gördüğü taşa yontulmuş iki hicri tarih sözkonusudur: 1158 ve 1185. Bu tarihler, büyük ihtimalle kısmî tamirlerin yapıldığı tarihleri yansıtmakta olup milâdî 1745 ve 1771 tarihlerine tekabül etmektedir.

Günümüzde Şumnu Tarih Müzesinde bulunan kitabede "Binde bir düşer Naîmâ böyle târîh-i sedîd / Mevkiinde dil-küşâ oldu bezistân-ı cedîd. Sene 1221" yazmaktadır. Kitabenin ilk mısrasından yazanın Naimâ olduğu anlaşılmaktadır. Kitabenin ikinci mısrasında geçen "bezistân-ı cedîd" (yeni bedesten)'den kasıt ise hicrî 1221 tarihi bedestenin tamamen yenilendiği, tamir edilerek ihya edildiğidir.

Günümüzde hâlâ dimdik ayakta duran bedesten, ilk yapıldığı tarihteki gibi değil de zamanla çok değişikliğe uğramış ve tamirattan geçmiş hâlidir. Kaynaklara göre, incelediğimiz 1221/1806 tarihli kitabe ana giriş kısmının üzerine konmuştur. Bazı tarihçiler, bu kitabenin Bit Pazarında yapılan başka yeni bir bedestenin kitabesi olduğunu iddia etseler de bu doğru değildir. Bedestenin arka giriş kapısının üst kısmına ise Şumnu'yu ziyarete gelen Sulatn II. Mahmud anısına bir tuğra konmuştur ki, muhtemelen o zaman da bir tamir yapılmıştır. Ancak bu tuğra zamanla oradan kaldırılmış ve bugün Şumnu Tarih Müzesinde korunmaktadır.

Bedesten, tamir ve ihya edilip yenilenince şehirde bulunan Yahudîler tarafından kiralanarak çalıştırılmaya başlanmıştır. Savaş yıllarında askerî depo olarak kullanılan bedesten, 1922 yılında tekrar ciddî bir tamir görmüştür. 1945 yılında devletleştirilen bedesten, sosyalizm döneminde lokanta, bar ve satış mağazası (KOREKOM) olarak kullanılmıştır. Demokratikleşme döneminde de birkaç el değiştiren, ama bir türlü eski canlı ticarete sahne olamayan bedesten, beş asırlık Osmanlı bakiyesi eser olarak esas sahipleri olan Müslüma-Türk toplumuna geri verilmemekte ve terk edilmiş olarak hâlâ dimdik ayakta durmaktadır.

Tarihî ve kültürel değeri büyük olan bedesten, Şumnu'da Osmanlı döneminden kalan eserlerden Bulgar devletince eski eser olarak koruma altına alınması kararlaştırılan 3 eserden biridir. Dikdörtgen şeklinde kurulmuş bir yapı olup uzunluğu 41,48 metre, genişliği ise 22,90 metredir. Bugünkü bedesten 2 katlı olup pek çok odası ve epeyce penceresi vardır.

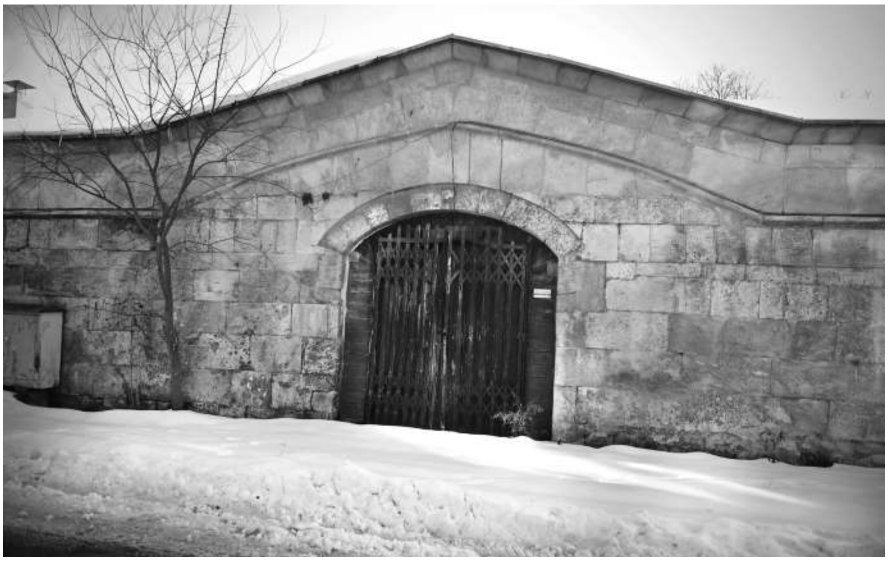

TÜCCAR VE GAZİLER ŞEHRİ HACIOĞLU PAZARCIĞI'NIN HACI OSMAN CAMİSİ

Dobruca ovasında Karadeniz kıyılarına çok yakın bir mesafede bulunan ve bugün Dobriç olarak adlandırılan Hacıoğlu Pazarcığı şehri, komünizm döneminde Tolbuhin olarak adlandırılmıştır. Belirli bir dönemde Sarı Saltuk ve dervişlerinin nefesi hissedilen uzun bir geçmişe sahip yerleşim yeri olmakla beraber birkaç asır haritadan silinmiş olan bir yerleşim yeridir. Bugünkü şehir, XV. asırda Bayezid Han oğlu Musa Çelebi'nin dilâverlerinden Hacıoğlu tarafından yeni bir köy olarak kurulmuştur. Machiel Kiel'in verdiği bilgilere göre, XVI. yüzyılın başlarında 14 hanelik bir Osmanlı köyü. Hacıoğlu, yarım asır içerisinde pazar merkezi durumunda bir kasabaya dönüşmüş, o yüzden Pazarcık adını alarak Hacıoğlu Pazarcığı olmuştur. 1570 yılında kasabada 2 cami ve 9 mescidin olduğu Osmanlı kayıtlarında görülmektedir. Evliya Çelebi ise Çarşı, Çavuş, Eski ve Şeyh camileri ve ayrıca mescitleri, 11 mektebi, 3 hamamı, 3 hanı, Köprülüzâde Ahmed Paşa'nın Kethüdası İbarhim Ağa tarafından yapılan 100 dükkânlı bedesteni bulunan bir kaza merkezinden bahsetmektedir. Bu dönemde takriben 3000 nüfuslu temiz Türk kasabasıdır.

1840 yılında kasabayı ziyaret eden Osmanlı Müfettişi Arif Hikmet Beyfendi, şehirde bulunan Hacı Ferhad (Eski) Camisi, Tekke Camisi, Hacı Hamza (Çarşı) Camisi, Mahmud Çavuş (Mahkeme) Camisi, Kavarnalı Camisi, Karakaşlı (Saray) Camisi, Çömlekçi Camisi, Hacı Hızır Camisi ve Yeni Cami hakkında bilgi vererek ilk dördünün medreseli olduğunu ve bir de medresesi olan Üç Odalı Mescidin bulunduğunu bildirmiştir.

Feliks Kanitz'in verdiği bilgilere göre, 1872 yılında şehirde 760 Türk, 1080 Tatar, 30 Çingene hanesi ile 285 Bulgar ve 30 Ermeni hanesi yaşamaktadır. Yaşanan Rus-Türk Harbi, meydana gelen Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ve ikisi arasında Dobruca bölgesinin Romanya topraklarına katılması, akabinde de komünist rejimin baskıları sebebiyle şehirde Türkler azınlık durumuna düşmüştür. Buna rağmen 3 tarihî cami, bir de yeni mescit bugün Müslümanların dinî ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Bunların en fazla cemaati olanı Hacı Osman Camisidir.

Müftü Camisi olarak da bilinen Hacı Osman Camisi, yukarıda zikredilen camilerden birisinin tahrip olması veya yanması ile yerine yeniden yapılmış bir camidir. Duvarındaki kitabesinden anlaşıldığına göre, cami, Bekir oğlu Hacı Osman tarafından 1350/1931 senesinde, yani Romanya döneminde yapılmıştır. Caminin mimarı ise mühendis M. Basmaciyan'dır.

Caminin bânîsi Hacı Osman'ın bazı rivayetlerde kendisinin varlıklı bir tüccar olduğu, çocuk sahibi olamadığı, hatta camiyi bu amacına ulaşmak maksadıyla bir hayır olarak yaptırdığı ve inşasından birkaç sene sonra Türkiye'ye göç ettiği bildirilmektedir.

Birkaç defa tamir edilerek günümüze ulaşan Hacı Osman Camisi, şehrin merkezine yakın bir mevkide, çarşı yanındaki eski Türk mahallelerinden birinde bulunmaktadır. Beş vakit ibadete açık olan caminin müştemilâtında uzun zaman Bölge Müftülüğü çalışmış, ancak kısa zaman önce müftülüğün Tekke Camisine taşınmasıyla bugün orada sadece Cemaat-i İslâmiye Encümeni bulunmaktadır. Camiye gasilhane yaptırılmış olması sebebiyle şehrin Müslüman cenazeleri de genellikle oradan kaldırılmaktadır.

Cami, yakın dönemde yapılmış olmasına rağmen, görünümüyle klasik camileri andırmaktadır. Kare planlı olup kubbeyle örtülüdür. Mihrabı oldukça sadedir, kovanına basit profiller yapılmıştır. İç kısmı, geleneksel olarakperde, çiçek, vazo ve lamba ile nakşedilmiştir. Mihrabın iki tarafında birer metal şamdanlık vardır.

Orjinal ahşap minber 9 basamaklıdır. Minberde sakal-ı şerif korumaya mahsus mahfaza var, ancak zaman içerisinde sakal-ı şerif kaybolmuştur. Ahşap kürsüsü de orjinaldır.

Caminin mahfili önceki sene tamir edilmiş, tarihî dokusunu muhafaza etmek amacıyla bir kısmı orjinal olarak korunmuştur. Kubbe altında 8 adet küçük yuvarlak penceresi bulunan caminin duvarlarında da 6 adet sivri kemer alınlıklı pencereler vardır.

Son cemaat mahallinde önceden var olan cemaat odası kaldırılarak tamirde tamamen ahşap döşenmiştir. Son cemaat mahallinin sağından üst kata çıkan bi merdiven var, oradan da mahfile gidilmektedir. Caminin giriş kapısı ve etrafında kemer alınlıklı iki pencere var. Girişin üstü son tamirde kapatılarak korunaklı hâle getirilmiştir.

Caminin arka sağ tarafında bulunan minaresi dörtgen kaide üzerine oturan gövdesini tamamlayan güzel görünümlü bir şerefe ve külâh ile tamamlanmaktadır.

Caminin özelliklerinden biri de kıble duvarında güneş saatinin yer almasıdır. Ender örneklerden biri olan bu saatin mermer tabanı üzerinde Osmanlıca yazıyla namaz vakitlerinin nasıl belirleneceği ile detaylı bilgi yer almaktadır.

Caminin iki kitabesi bulunmaktadır. Bunların birisi, girişin sağındaki duvara Latince harflerle yazılmış ve mimarın isminden ibarettir. İkinci kitabe ise Rıza tarafından yazılıp caminin tecdidini/yenilenmesini anlatan Osmanlıca talik yazılı altı beyitlik manzum metinden oluşmaktadır.

Salih DELİORMAN

BULGARISTAN'IN İKINCI BAŞMÜFTÜSÜ

DUŞTUBAKLI SÜLEYMAN FAİK EFENDİ

(1862-1932)

1910 senesi sonlarında Bulgaristan'da ilk defa Başmüftülük makamına seçilen Şumnulu Hocazâde Mehmed Muhyiddin Efendi, 1914 yılında görev süresi tamamlandıktan sonra makamından ayrılınca beş yıl boyunca Başmüftülük görevi vekâleten farklı şahsiyetler ce yürütülmüştür. Tarihimizde ikinci Başmüftü olarak Duştubaklı Süleyman Faik Efendi seçilmiştir.

İsmail Cambazov'un, İstanbul'daki Osmanlı Arişivinden temin edip kaleme aldığı Başmüftülük tarihi ile ilgili kitabında yayınladığı tercüme-i hâlden anlaşıldığına göre, Süleyman Faik Efendi 1279 yılı başlarında, yani 1862 yılında Silistre kazasının Duştubak köyünde doğmuştur. Bu köy, Hacıoğlu Pazarcık (Dobriç) ili Kurtpınar (Tervel) belediyesi Duştubak (Polkovnik Savovo)'dur.

Süleyman Faik Efendi, beş yaşında tahsil hayatına köyünün hocası olan babası Molla Ahmed Efendinin yanında başlamış ve yedi yıl okumuştur. Bunu müteakip 1294/1877'de İstanbul'a giderek Davud Paşa Medresesine girmiş ve orada Bayezid Camisi dersiâmlarından Haşim ve Halim efendilerden iki sene Arapça ve fıkıh dersleri almıştır. Ardından Nişancı Cedid Mehmed Paşa Medresesine girmeyi başarmıştır. Orada Fatih dersiâmlarından Silistreli Mehmed Efendi ve onun vefatı üzerine Mustafa Kesafî(?) Efendiden ders alarak icazete hak kazanmıştır. Ayrıca Nişancı Cedid Mehmed Paşa Medresesi hocalarından Silistreli Selim Hilmi Efendiden feraiz okuyup icazet almıştır (1895).

Payitahtta 18 yıl süren eğitimden sonra memleketine dönen Süleyman Faik Efendi, bölgedeki imamlar ve eşrafın talebi üzerine 1897'de Şeyhülislâm Mehmed Cemaleddin Efendi tarafından verilen menşur ile fetva vermek ve mahkemede şer'î hukuku icra etmek üzere Balçık Müftüsü olarak görevlendirilmiştir. Sırasıyla Hacıoğlu Pazarcık, Sofya, Filibe, Ziştovi, Tatar Pazarcık ve tekrar Sofya müftüsü, 1910 yılından itibaren ise Başmüftü Nâibi (Vekili) olarak görev yapmıştır.

Büyük tartışmalar ve kaba siyasî müdahalelerin gölgesinde gerçekleşen seçim sonucunda 12 Aralık 1920 tarihinde Narodnâk siyasî grubunun desteklediği Süleyman Faik Efendi Bulgaristan'ın ikinci Başmüftüsü olmuştur. Beş yıllık görev süresini tamamladıktan sonra gecikmeli olarak yapılan seçimde yeniden aday olan Süleyman Faik Efendi, Şumnu Müftüsü Hüseyin Hüsnü Efendi'ye karşı seçimi kazanmış olmasına rağmen dönemin hükümeti tarafından seçim onaylanmamıştır. Siyasî tartışmaların ayyuka çıktığı bir ortamda görevini yapması zorlaşan Süleyman Faik Efendi 1928 senesinin sonlarına doğru istifa etmiştir. Daha sonra Hasköy'deki kızının yanına giderek hayatını orada sürdürmüş ve 11 Kasım 1932'de orada vefat etmiştir.

Dinî teşkilâtın farklı kademelerinden geçerek büyük tecrübeler kazanmış olan Süleyman Faik Efendi, hem bölgelerdeki çalışmaları, hem Başmüftülük makamına seçilmessi hem de hizmetlerini sürdürmesi esnasında büyük zorluklarla karşılaşmıştır. Buna rağmen olabildiğince ısrarlı bir şekilde hizmetlerini yapmaya gayret etmiştir. Özellikle Filibe'deki hizmetleri takdir edilerek Osmanlı devletince Süleyman Faik Efendi "İzmir Payesi" ile ödüllendirilmiştir.

Süleyman Faik Efendinin bütün hizmetlerini sıralamak mümkün değil. Ancak bunlardan bir kısmını zikretmemek de kendisine haksızlık olur. Filibe vakıfları tarih boyunca sıkıntılara maruz kalmıştır. Süleyman Faik Efendinin Filibe Müftüsü olduğu dönemde zamanın Osmanlı Devleti Şehbenderliği ile iyi ilişkiler kurarak vakıfların idaresinde önemli hizmetleri olmuştur. Bu konudaki gayretleri Başmüftü Nâibi ve daha sonra Başmüftü olarak Sofya'da bulunduğu dönemlerde de sürmüştür. Hemşerisi olan Vakıflar Müdürü Mehmed Celil ile 1919 yılında kabul edilen Nizamnâme/Tüzük hükümlerini uygulayarak vakıfların düzene konması için önemli çalışmalar yapmışlardır.

Ancak Süleyman Faik Efendinin en önemli hizmeti, yakaladığı olumlu ortamda özlemle beklenen Şumnu'daki Nüvvâb Medresesini kurmuş olmasıdır. Osmanlı ile Bulgaristan devletleri arasında 1913 yılında imzalanan antlaşma ve 1919 yılında yürürlüğe konan Nizamnâme hükümlerini uygulayarak 1920 yılında Nüvvâb okulunun yönetmeliğini ve programını hazırlatma emri veren Süleyman Faik Efendi, 1922 yılında okulun açılışını da gerçekleştirerek Bulgaristan Müslüman-Türk toplumuna büyük bir hediye yapmıştır.

Ayrıca 1924 yılında Münâkehât ve Mufarekât Nizamnâmesinin de hazırlanmasını sağlayarak İslâm aile hukukunun korunmasına, şer'iye mahkemelerinin daha iyi çalışmasına önemli katkıda bulunmuştur.

Böyle hayırlı işlere imza atan Süleyman Faik Efendi, dinî önder olmanın yanı sıra idarî kimleğe sahip olması sebebiyle mutlaka hatalı kararlar alıp belki hatalı uygulamalarda da bulunmuştur. İnanıyoruz ki, imzasını taşıyan hayırlı hizmetler hürmetine Rabbim kendisine iyilikle muamele edecektir. Mekânı cennet olsun!

VEDAT S. AHMED

İRŞAD KOMİSYONU BAŞKENTTE TOPLANDI

Yüksek İslâm Şurasına bağlı "İrşad" komisyonu, 11 Ekimde toplanarak yaz Kur'ân kurslarını, imamların dinî önderler olarak çalışmalarını daha verimli hâle getirme çalışımalarını değerlendirdi.
Toplantı hakkında bilgi veren "İrşad" Dairesi Uzmanı Bahri İzzet "Yaz döneminde faaliyet gösteren Kur'an kursları hakkında konuştuk. Koordinasyon durumları ve bu hususta ileriye dönük olarak daha verimli çalışmalar için öneriler sunuldu" diye konuştu. Ayrıca sayıları 600'e yakın olan yaz Kur'ân kurslarının gelecekte 1000'e ulaşmasını hedef olarak belirlediklerini ifade etti.

BAŞMÜFTÜ MALATYA'DA ULUSLARARASI CAMİ SEMPOZYUMUNA KATILDI

"Camiler Haftası" etkinlikleri kapsamında Türkiye'de Malatya şehrinde camileri sosyo-kültürel ve mimarî açıdan ele alan bir sempozyum gerçekleşti. İnönü Ünivesitesi İlâhiyat Fakültesi tarafından düzenlenen uluslararası sempozyuma katılanlar arasında Bulgaristan Müslümanları Başmüftüsü Dr. Mustafa Hacı ve Şumnu Bölge Müftüsü Mesut Mehmed yer aldılar.
Sempozyuma ev sahipliği yapan İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Fikret Karaman katılımcılara yönelik konuşmasında "Camiler yalnız ibadet mekânları değil, aynı zamanda da öğretim yeridir" dedi.
Dr. Mustafa Hacı, sempozyumda yaptığı konuşmasında Bulgaristan'ın bazı yerlerinde camilerin açılması gerektiğini belirtti. Ülkemizin gerçek sorunlarından birinin bazı yerlede Müslümanların camileri olmadığından dolayı ibadetlerini açık alanlarda yapmak zorunda kalmaları olduğunu ifade etti.

BAŞMÜFTÜ EFENDİ, BAŞBAKAN BOYKO BORİSOV İLE GÖRÜŞTÜ

Bulgaristan Müslümanları Başmüftüsü Dr. Mustafa Hacı 12 Ekimde Başbakan Boyko Borisov ile olağanüstü bir görüşme yaptı. Başmüftülüğün talebi ile gerçekleşen görüşmenin sebebi 11 Ekimde Halk Meclisinde oylanan Dinler Yasası ile ilgili iki farklı değişiklik teklifi oldu.
Görüşmede Başmüftü Dr. Mustafa Hacı milletvekillerinin kararı ile birleştirilen iki yasa tasarısı üzerine itirazlarını dile getirdi.
Başmüftülük ve diğer dinî kurumlardan itirazların gelmesine rağmen, yasa değişikliği metinlerinin şimdilik geri çekilmeyeceği, ancak birinci ve ikinci okumalar arasında değişiklikler yapılabileceği vurgulandı.

RUSÇUK MÜFTÜSÜ SLİVO POLE BELEDİYE BAŞKANI İLE GÖRÜŞTÜ

Rusçuk Bölge Müftüsü Yücel Hüsnü ve "Vakıflar" Uzmanı Necmettin Necmiev 4 Ekimde Slivo Pole Belediye Başkanı Valentin Atanasov ile görüştüler. Görüşmede bölgedeki Müslümanları ilgilendiren konular ele alındı, yapılan ve yapılması öngörülen cami ve mescit tadilâtları konuşuldu.
Bölge Müftüsü tamamlanmış olan onarım işlerinde sağlamış oldukları destekten dolayı Belediye Başkanı ve ekibine teşekkürlerini sundu.
Taraflar güncel sorunlara da yer vererek Slivo Pole'nin Slivitsa mahallesi, Koşarna ve Malko Vranovo köylerinde neredeyse boş arazisi bulunmayan Müslüman mezarlıklarını da konuştular.

Брой 11 (287)
Ноември 2018
Година XXVI

ISSN: 1312-9872

Издател
МЮСЮЛМАНСКО ИЗПОВЕДАНИЕ
Главно мюфтийство

Вид издание
Месечно, периодично

Редакционна колегия
Ведат С. Ахмед
Джемал Хатип
Доц. Ибрахим Яльмов
Д-р Исмаил Джамбазов
Д-р Кадир Мухаммед
Мурад Бошнак
Мухаммед Камбер

Технически редактор
Салих М. ШАБАНОВ

Контакти
София 1000
ул. „Братя Миладинови“ 27
Списание „Мюсюлмани“
Тел.: 02/ 981 60 01

Представителства
Мюсюлмански настоятелства
Районни мюфтийства

Online
www.grandmufti.bg
muslumani@grandmufti.bg

Печат:
Sky Print

Абонаментни цени
Годишен: 24,00 лв.
Шестмесечен: 12,00 лв.

ДА НЕ ОТНЕМЕШ ВЪЗДУХА НА КОМШИЯТА

Нека да се замислим малко, имайки предвид средната продължителност на човешкия живот: най-близките на човека са майка и баща, съпруга и деца, както и роднини. Може би преди беше по-различно, но днес човек колко време живее при родителите си? 15–20 години, с изключенията, които не са малко. 40–50 години споделя с жена си/мъжа си и 15–20 години – с децата си. Положението с роднините е по-различно, но не можем да кажем, че с тях прекарва повече време.

А със съседите? Голяма част от живота си, а може би и целия, човек прекарва с комшиите си... Доста интересен факт! Ненапразно предците ни са казали: „Комшията е по-близък от роднината“...

Въпреки тези констатации сякаш игнорираме съседските права... Дори срещаме хора, които да изричат думите „за какви съседски права говорите?“ и с горделивото си поведение да ни казват „за какво ми са комшии, аз съм си самодостатъчен...“. Обаче нашата религия повелява да уважаваме съседа, взаимно да си помагаме, да се отнасяме добре към комшията, дори качеството на мюсюлманлъка ни се измерва според съседските ни отношения.

Може да си мислите, че преувеличавам с последните думи, но нека се вслушаме в думите на Пейгамбера (с.а.с.), който е нашият пътеводител във всяко отношение: *„Отнасяй се с добро към съседа си, за да бъдеш истински вярващ!“*. Споменатото в хадиса добро отношение (ихсан) не е само почерпка с филджан кафе или нагостяване с гозби. То включва най-доброто поведение и отношение, всякакъв вид добрина. Т.е. да се отнасяме колкото може по-добре към съседите и да не го правим според ръста, килото, вярата, езика и богатството им.

Прецизността на ислямската религия по отношение на съседството най-ясно се вижда от следните свещени слова на Мухаммед (с.а.с.): *„Не изграждай къщата си по-висока от тази на комшията си, за да не му отнемеш въздуха!“*.

Субханяллах! Каква чувствителност... Каква безгранична хуманност... Какво друго да очакваме от Пейгамбера, който казва: *„Когато готвиш вкъщи чорба, сложи водата повече, за да почерпиш довечера съседа си“*.

Обаче с разширяването на къщите ни, с нарастването на желанията ни ние премахнахме „комшулука“ от двора ни, който улесняваше взаимоотношенията между двете съседни къщи. В резултат на урбанизацията изразът „комшия“ сериозно се изпразни от съдържание. Затова днес на първо място сред изгубените ценности стои комшулукът и естествено – съблюдаването на правата на съседите.

Ако ние съблюдаваме правата на комшиите си, ще има хора, които ще го направят за нас, и ще имаме близки съседи, които ще споделят нашата радост и мъка в щастливи и трудни моменти.

Селям на онези, които са/имат добри съседи!

Ведат С. Ахмед

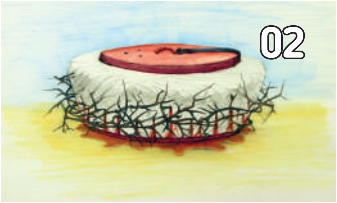

СЪДЪРЖАНИЕ

02 По трънливите друмища на прехода
05 Нивото на омразата
06 Не купувай къща, вземи си съсед
08 Комшулъкът
10 Съсед за сто хиляди
12 Шериатски норми за женитбата
14 Гълъб с бели криле
16 Силистренската Куршунлу джамия
17 Убейдуллах Ибн Абдуллах
18 Накратко

За съдържанието на публикациите отговорност носят авторите им, а за обявите и рекламите – рекламодателите. • Уважаеми читатели, поради наличието на цитати от Свещения Коран и хадиси на страниците на списанието Ви молим да не го хвърляте на земята.

ПО ТРЪНЛИВИТЕ ДРУМИЩА НА ПРЕХОДА

Разказва заместник-главният мюфтия Бирали Бирали

Ноември... Това е месецът, който в новата българска история се свързва с промяната, демокрацията и т.нар. преход. Според някои 10 ноември 1989 е датата, която променя всичко. Върнем ли се назад във времето, ще видим, че отделни хора са извървели тази промяна стъпка по стъпка. Какви пътеки са извървели, колко мъка са изживели и какво са успели да изградят?

Събеседникът ни е роден през 1969 година, в гр. Славяново, обл. Плевен, завършил е зъботехника, художник... На 23 години решава да изостави всичко и да тръгне не на Запад като мнозина, а на Изток – като малцина. Какво се случва там?

► Господин зам.-главен мюфтия, кога тръгнахте по „трънливите друмища"?

Беше началото на прехода, преди близо 30 години. Много от младите хора се питаха за най-важните неща в живота си, за смисъла на човешкия живот, за вярата, религията. Поради политическата обстановка, до този момент тези теми бяха табу. Тогава се появи такъв импулс да се отдам на тази служба, да помогна повече хора да осъзнаят себе си, да намерят пътя към вярата. Това ме накара да изоставя зъботехниката и да търся начин да се ограмотя в религията, да опозная вярата. Целта ми беше не толкова да стана имам в някоя джамия, колкото да бъда призоваващ, да представям самата религия.

► Да се върнем в зъботехническата лаборатория. Как изведнъж се случи този момент на промяна?

Трудно е да се каже „изведнъж". То е един процес на натрупване. Наложи се да участвам в един по-специализиран зъботехнически курс в София. Идвайки тук, имах възможност да посещавам и джамията. Посещавайки джамията, се запознах с „други" хора. Така започна и духовното ми търсене. Запознах се с бъдещите мои колеги, с които щях да съм в Йордания, а с някои от тях, като главния мюфтия д-р Мустафа Хаджи, д-р Сефер Хасанов и др., работим вече в Мюсюлманско изповедание.

► Но не можехте ли да призовавате и без да сте завършили теология?

Днес можем да си задаваме тези въпроси, но в онова време, преди около повече от четвърт век, те не съществуваха. Тогава бяха необходими хора, които да познават религията, да знаят какво правят (всъщност все още я има тази необходимост). Затова излязохме на един по-специфичен гурбет. В онова време една част от хората започнаха да излизат на Запад, да изкарват средства, да живеят по-добре чисто материално. А друга част тръгнаха на Изток, на един друг гурбет, да търсят знанието, като чрез знанието и чрез разбирането за този свят да подобрят живота си и да живеят по-добре в него. И материалното е необходимо, и духовното е необходимо.

► Какво се случи след Йордания?

През 2000 година няколко месеца работих като ваиз към Районно мюфтийство – Плевен, и през 2001 година бях избран за районен мюфтия.

► Разкажете за този период. Какво оставихте на хората там?

Изграждаше се структурата на Институцията, учредяваха се настоятелства. Хората се връщаха към своята религиозна идентичност. Основното, което правех, беше да се срещам с хора, да организираме тези настоятелства и разбира се, когато има повод, да се представи религията. В основни линии така минаваше този нелек период от 8 години. Тогава Районно мюфтийство – Плевен, обхващаше Плевенска, Ловешка, Габровска и Великотърновска област. Мюфтийството се помещаваше само в две стаи – и толкова. Но ентусиазмът и желанието на хората да работят за благото на обществото помогнаха да се изгради една добра база за развитие.

► А какво Ви даде?

Даде ми възможността да се докосна до хората и да натрупам

опит в работата с хора, да открия искреността на човека, независимо от това доколко той е запознат с вярата. Научи ме на много неща, така човек узрява. Там се върнах пак към изкуството като момент на призив, като момент на представяне на вярата си. Така през 2006 г., по време на месец рамазан, направих първата си самостоятелна изложба в общинската галерия на гр. Плевен.

▶ *Религията разрешава ли изображенията? Как намирате баланса?*

Един от въпросите, които си бях поставил по време на обучението си в Йордания, бе точно този момент: какво е разрешено и какво е забранено, и може ли толкова рязко да се влиза в една такава чувствителна тема. Рисуването на абстракции в стил сюрреализъм се получи спонтанно. Този стил е свързан с хора, в голямата си част аматьори, които по принцип не се придържат към определени школи. Затова не бих казал, че съм художник, по-скоро съм човек, който рисува.

▶ *В повечето от Вашите картини има сюжет, използвате айети, хадиси.*

Да, има сюжет, който също дава една интерпретация на определено нещо. Това е момент, в който изкуството е в услуга на самата религия. В християнството също рисуват сюжети, но там е малко по-различно, рисуват картини от живота на библейските герои, докато при нас за рисуването на човешките фигури има определена забрана.

▶ *А Вие сте мюфтия, който рисува...*

Забраната по-скоро е условна и се свързва с изобразяването на цялата човешка фигура с презумпцията това да не се превърне в идол. Днес човек може да идолизира и фотографии, затова водещият принцип е дали поставяш такава сакралност в този образ и той да бъде част от твоето служение.

▶ *В една от Вашите картини мюфтийската чалма е обвита с тръни...*

Венецът от тръни е известен с момента, в който поставят на главата на Иса (а.с.) тази „корона" в знак на подигравка с мисията му. Но за съжаление, хората го възприемат така, сякаш той жадува да бъде крал, водач. И съвсем подигравателно поставят на главата му този венец от тръни. Чалмата всъщност не е един обикновен атрибут. Тя е символ на отговорността, която поема човек пред обществото.

▶ *Работата на мюфтията е свързана с постоянно даване. Има ли риск при това даване да се появи „полифациалис"?*

Не е точно постоянно даване, но имаш постоянна обществена ангажираност. В тази обществена ангажираност човек може много реално да влезе в полифациалис, т.нар. лицемерие. На някои места му казват благоприлично лицемерие. Но лицемерието си е лицемерие. По-скоро когато човек е уморен и изтощен, той трябва да си почине и тогава да излезе. Затова балансът в тази обществена ангажираност е много важна компетенция.

▶ *Като заместник-главен мюфтия отговаряте за отделите „Социален" и „Медии и култура". Каква е дейността на отдел „Медии и култура"?*

Отделът се сформира през 2008 година. Отговорностите му бяха да поддържа сайта на Институцията. Заедно с това в този отдел влезе организирането на различни религиозни програми, лекции, семинари, конференции, състезания, изложби.

▶ *Може би с този сайт се опитвате да компенсирате липсата на медия, която да отговаря на нуждите на мюсюлманската общност в страната?*

Той е институционален сайт, който има определен формат. Да, в информацията се показва новина, че се случило някъде нещо, но то е по-скоро да покаже какво се случва, как живее тази институция. Обаче отделът разполага с щат и половина. Поддържането на материално-техническата база на един такъв отдел граничи с доста голяма доза смелост и риск. Мястото на медията и медиен отдел в религиозна институция е предизвикателство не само за мюсюлманската общност. Медията в нейния специфичен формат съществува в

Изповеданието, минберът в джамията е една своеобразна медия. Когато имамът се качи на минбера в петък, той (трябва да) прави анализ на обществените събития, давайки религиозните решения върху всички тези проблеми.

► *А какво прави отдел „Социален“?*

Основният проект, с който се занимава отделът в момента, е целогодишното подпомагане на сираци. Започнахме кампанията за сираците с няколко деца и сега благодарение на цялостната мобилизация на мюсюлманите от България и в чужбина подпомагаме над 300 сираци месечно с по 50 лева. За целта открихме фондовете „Сирак“. Също така имаме и фонд „Зекят“. Отдел „Социален“ организира подпомагането на социално слаби семейства по време на Рамазан и Курбан байрам. При възможност се отпускат еднократни помощи за хора в нужда.

► *Имате идея за проект, чрез който да се учреди отделна медийна институция. Какъв бизнес модел искате да приложите за този проект? Мислили ли сте за варианта да има абонамент например?*

Това е от големите предизвикателства, тъй като да поддържаш една некомерсиална медия, която е изцяло в обществена полза, няма как да не мине без спонсорство. Днес в България ние почти нямаме стипендианти, които да се развиват в сферата на медиите. Но времето не предполага ние да спрем. Обществото също трябва да поеме своята отговорност. Защото то е като скачените съдове, горе–долу и долу–горе винаги са свързани. На първо място е нужно узряването на обществото ни.

► *Как се реализира „Полъх надежда“?*

Проектът „Полъх надежда“ е замислен от много години, но стана така, че се осъществи миналата година. Той не бе свързан с определени средства. Но ако искаме да говорим за нещо постоянно, трябва да се мисли за сериозен екип и бюджет. „Полъх надежда“ беше като една обща виртуална платформа за мюсюлманите от България, дотолкова, че наближавайки месец рамазан тази година, те питаха: „Ще има ли полъх надежда?“.

► *Отскоро сте избран за председател на НСРОБ. Какви цели си поставяте за тези две години като председател?*

Националният съвет на религиозните общности в България (НСРОБ) е една добра възможност за общи и съвместни инициативи. От големите успехи на Съвета е отменянето на данък смет за религиозните сгради, което бе голяма тежест върху самите изповедания. Също така преди години президентът Росен Плевнелиев събра НСРОБ, за да иска съдействие във всички храмове в страната да се направят проповеди и молитви, за да повишат хората упованието си във Всевишния, за да могат да преодолеят социалните си проблеми, тъй като имаше период на зачестили показни самоубийства. Организират се конкурси за детска рисунка като конкурса „Вярата – мечта за един по-добър свят“, в който участват активно децата от всички изповедания. Това, което мислим да продължим като Национален съвет, са поетите досега традиции и каквото може, да надградим отгоре като примерно изграждането на местни поделения, вече имаме изградено такова във Варна.

► *Вие сте и психолог. Какъв е профилът на Изповеданието и мюсюлманската общност в България през последните години на прехода?*

На жертва...

► *А не иска ли да се спаси?*

Характерно за жертвата е да остане жертва, тъй като се чувства в комфорт от предизвиканото съчувствие. За да променим профила си, трябва да излезем от този комфорт. От позицията на получаващи помощ да преминем в позицията на даващи помощ.

► *Отговорът Ви на въпроса „Да имаш или да бъдеш в системата?“.*

Да бъдеш, имайки, в системата. Имайки, да бъдеш в системата...

ИНТЕРВЮТО ВЗЕ:
ЮЗЛЕМ ТЕФИКОВА

НИВОТО НА ОМРАЗАТА

МЕХМЕД АЛЕВ ЖУРНАЛИСТ

От една гледна точка щастлив е този, който има кого да мрази. Човекът е едно такова същество, че нито може да живее без обич, нито без омраза. Не е вчерашна истина, че повечето от българите до ужас мразят турците...

Едно време, станеше ли часът 15.00, Българското национално радио ни уведомяваше за нивото на река Дунав. За тази цел радиото дори използваше и чужди езици.

Защо отворих приказка за нивото на Дунава? Това ще стане ясно малко по-нататък. Някои, разбира се, яростно ще се нахвърлят върху мен: „Какво общо има тук между тези две коренно различни понятия?".

Вярно е, погледнато повърхностно, няма нищо общо между тях. Но по-възрастните не може да не си спомнят как в тези предавания се отбелязваше, че нивото на реката ту се качва, ту спада. А въпросната омраза на българина срещу турчина не е имало случай да спада, тя непрекъснато се покачва...

Тази омраза има политически, социално-икономически, дори държавнически нюанси.

Дори имаме такива партии, които градят основите си на тази омраза. Просто ги циментират с раствора на омразата.

Вие, сигурно сте забелязвали, нашите тъй наречени „патриоти" дебнат всеки удобен момент да се нахвърлят срещу нас и циганите. Дори един от техните главатари обяви, че един от големите проблеми на страната е била „циганизацията", както и „турцизацията"!

И още нещо. Не знам дали вие сте разгърнали някой учебник или книга с историческа тематика, в чиито страници да няма яростни нападки срещу турците. В това отношение никак не са безразлични и някои медии. Ужким става дума за „турско робство", а то рефлектира върху всички турци, граждани на Република България.

В едно телевизионно предаване една българка преди няколко месеца се беше изразила по следния начин: „Да, да, турското робство е най-, най-мръсното робство, откак съществува светът...".

Както виждате, тя разглежда обществата от хигиенна гледна точка. Човек не може да проумее с какви прийоми тя определя чистотата и мръсотията на дадена империя. Да, останалите робства според много хора са чисти и бели, беличики като пролетни цветя. Дори може да помислим, че империите като Римска, Руска, Австро-унгарска и Латинска, като окупират чужди земи, връчват рози и карамфили на всеки срещнат местен човек...

И така, тюркофобията, циганофобията и ислямофобията непрекъснато растат. А един ден тази омраза няма ли да слезе и спадне надолу като водите на Дунава?!

НЕ КУПУВАЙ КЪЩА, ВЗЕМИ СИ СЪСЕД

Д-Р АХМЕД ЛЮТОВ
ЕКСПЕРТ ОТДЕЛ „ВЪТРЕШЕН ОДИТ“

Съседството е изключително значимо за цялото човечество. Добросъседството е доказателство и знак за доверие между хората и семействата, които живеят в непосредствена близост. За мюсюлманите комшулукът не е просто съседство, а начин на ежедневен живот на хората, без значение на тяхната вяра и етнос. За тях съседството генерира основни права на хората. Затова Аллах в Корана казва: ***„И служете единствено на Аллах, и нищо не съдружавайте с Него! И към родителите*** **– добрина, и към близкия, и сирациите, и нуждаещите се, и към близкия съсед, и към далечния съсед, и към другаря редом, и към пътника, и към подвластните ви! Аллах не обича горделивия, самохвалеца“** (ен-Ниса, 4: 36). Както се разбира от айета, най-важното нещо е да не се съдружава с никого и нищо с Аллах.

При отношенията с другите хора основното нещо е да се отнасяме вежливо и с доброта. В хадис се казва: *„Този, който вярва в Аллах и съдния ден, нека се отнася добре към съседа си“*. Човек трябва да се отнася към съседа си така, както се отнася с най-близките си, като майка, баща, деца. Защото след членовете на семейството човек има най-много взаимоотношения и близост със съседите си. А това са отношения, които изграждат обществените взаимоотношения.

В друг хадис нашият Пратеник (с.а.с.) казва: *„Съседите са три вида: съседи с едно право, тоест съседи само със съседско право – това е съседство само по местоживеене. Съседи с две права – това са съседите по местоживеене, които са мюсюлмани. С три права са съседите по местоживеене, които са мюсюлмани и роднини. Те имат право като съседи, мюсюлмани и роднини“*.

Едно от трите неща в живота, които правят човека щастлив, е добрият съсед. Молете се на Аллах да имате добър съсед там, където живеете постоянно. За важността на съседството говори и следната поговорка: „Не купувай къща, вземи си съсед“. Също така не трябва да забравяме, че няма идеални хора, затова нашият Пейгамбер (с.а.с.) казва: *„От любимите хора на Аллах са тези, които изтърпяват някои несгоди на съседите си само за да спечелят задоволството на Аллах“*. От друга страна, не е истински вярващ този, който причинява несгоди и безпокойство на съседа си. Човек не е повярвал истински, когато съседът му заключва вратата си, за да не му открадне нещо или да не му навреди.

Повеля на исляма е да се отнасяме добре към съседите си, да им

помагаме, да ги поздравяваме, да не ги притесняваме. Право на съседа ни е да му помогнем при нужда; при поискване на заем – да му услужим; да го посетим, когато е болен; да го поздравим при успех; да го утешим при несполука; да присъстваме на погребението му; да не правим по-висока къща от тази на съседа без разрешение, за да не му пречим по отношение на въздуха; да не дразним съседа си с ухание на храна и при възможност да го почерпим от храната. Ако си купим плодове, да почерпим и съседа или при невъзможност – да не показваме закупеното.

Съседството е израз на духовното ни развитие. В един хадис се разказва как човек отишъл при Пратеника ни и казал: „Я, Расуляллах, говорят за това, че една жена кланя много намаз, държи постоянно оруч, дава много садака. Обаче много обиждала съседите си. Какво ще кажеш за нея?". Пратеника (с.а.с.) казал: *„Тази жена ще е в ада"*. Друг от сподвижниците попитал: „Я, Расулюллах, говори се за една жена, че кланя малко намаз, спазва малко оруч и дава малко садака, обаче по никакъв начин не обижда и унижава съседите си. Какво ще кажеш за нея?". Расуляллах (с.а.с.) отговорил: *„Тази жена е за рая"*. В подкрепа на казаното дотук са и думите му: *„Най-хаирлия е този, който се отнася най-добре със съседите си и отделя внимание на междусъседските отношения"*.

Друг показателен пример в това отношение са думите на Мухаммед (с.а.с.), изречени в отговор на един от сподвижниците му, който казал: „Я, Расуляллах, кажи ми какво да направя и след като го направя, да заслужа рая". Отговорът бил лаконичен: *„Бъди добър!"*. При въпроса: „А как ще разбера дали съм добър?" Пратеника отговорил: *„Попитай съседите си, ако те кажат, че си добър, тогава наистина си добър, но ако кажат, че си лош, тогава наистина си лош"*. Видно от това, мерилото за нас дали сме добри, или лоши, са нашите съседи.

Именно затова човешко, морално и ислямско задължение е всеки мюсюлманин да спазва правата на съседите си. Пренебрегването на съседските права означава и неспазване на универсалните човешки права. В заключение можем да кажем, че никога няма да бъдем истински вярващи, ако не желаем за другите това, което желаем за себе си. Отношенията ни със съседите ще определят и отношението на Аллах към нас. Ако съседите са доволни от нас, и Аллах ще бъде доволен от нас. Трябва да осигурим доброто мнение на съседите си, за да свидетелстват за нас пред Аллах. Ако бъдем добри съседи, ще бъдем истински щастливи както в земния, така и в отвъдния си живот.

КАКВО СЕ СЛУЧВА?

...С ЕСКИ ДЖАМИЯ В ХАСКОВО

Отговаря Басри Еминефенди – районен мюфтия на Хасково

▶ *Уважаеми мюфтю ефенди, „Ески джамия" в Хасково е една от най-старите джамии в страната ни. Кога е построена тя? Какви са нейните особености?*

„Ески джамия", която се намира в центъра на гр. Хасково, е най-старата действаща и отворена за ибадет на мюсюлманите джамия в България и на целия Балкански полуостров. Строежът на джамията започнал през 1394 година. Според историческите източници тя е построена от Умур бей, който управлявал Чирменския вилает, който обхващал сегашния Хасковски регион. Сградата на джамията е правоъгълна и северната входна фасада е разделена от улицата с малък двор. В стопанското помещение, откъдето е достъпно минарето, има запазена стара дървена решетка. Над входа на джамията е поставена каменна плоча с надпис: „Подкрепа от Всевишния Аллах и близка победа. Изградено бе това свещено място в последния ден на седемстотин седемдесет и седма година в обладание на Всевишния Аллах". От 1967 година джамията е паметник на културата с историческо местно значение.

▶ *Доколкото имаме информация, започнахте някакви ремонтни дейности по нея. Какво се прави? Ремонт или реставрация? Може ли да ни дадете малко по-подробна информация?*

Джамията имаше сериозна необходимост от ремонт и реставрация, тъй като дълги години не са били взети никакви мерки за обновяване и укрепване. Доста дълго време чакахме за разрешение за реставрация и ремонт, тъй като особено спешно беше състоянието на покрива – при проливни дъждове изтичаше вода вътре в джамията. Две години продължи битката ни за разрешение и най-накрая през октомври 2017 г. получихме съгласието на общината и съответните институтции и започнахме необходимите и неотложни спешни ремонти по джамията с подкрепата на Главно мюфтийство.

КОМШУЛУКЪТ

РЕЙХАН КАРААЛИЕВ ВАИЗ КЪМ РМ – ПЛЕВЕН

Без съмнение, Коран-и Керим е низпослан, за да бъде пътеводител на хората, който да ги води към постигане на щастието в този свят и в ахирета. Последният Пратеник на Аллах, най-обичаното същество от Него, а именно Мухаммед (с.а.с.), показа със своя начин на живот как трябва да живеем исляма. Братските отношения, страненето от отнемане на кул хаккъ (права), добрите обноски, обичта и взаимопомощта са от ахляка на мюсюлманина. Спокойствието е едно от важните неща в живота на човека. Ако ние даваме всичко от себе си, за да запазим добрите отношения с хората около нас; спазваме повелите на Аллах и на Неговия Пратеник (с.а.с.), Аллах ще ни даде сигурност и спокойствие както на тази дюния, така и в ахирета.

Ислямът отдава голямо значение на човешките взаимоотношения и в частност на междусъседските взаимоотношения. В Корана, повелявайки да служим единствено на Аллах и нищо да не съдружаваме с Него, ни задава основния параметър за отношенията ни към Него. А след това посочва принципите за обществените взаимоотношения (ен-Ниса, 4: 36). От една страна, този основополагащ айет ни насочва да служим на Аллах и да не съдружаваме нищо с Него, от друга страна, ни напомня, че трябва да обърнем внимание на отношенията ни с хората. Защото човекът е социално същество и като такова има задължения към хората.

В айета Аллах споменава близкия съсед и далечния съсед. Като цяло трябва да разберем кои влизат в това число. Али (р.а.) казва, че тези, които могат да чуят гласовете си, когато се

провикнат, се считат за комшии. Айше (р.анха) казва, че 40 къщи около къщата на даден човек се считат за комшии. Мухаммед (с.а.с.) в своите насихати и в своя живот също обръща голямо внимание на правата и задълженията между съседите. От Ебу Хурейра (р.а.) се предава, че Пратеника на Аллах (с.а.с) е казал: *„Кълна се в Аллах, той не е повярвал! Кълна се в Аллах, той не е повярвал! Кълна се в Аллах, той не е повярвал!“. Попитали го: „Но, Пратенико на Аллах, кой е той?“. Отговорил: „Онзи, чийто съсед не е в безопасност от злините му“.* Изхождайки от казаното, всеки един мюсюлманин трябва да се държи по най-добрия начин със своите съседи, било то мюсюлмани или друговерци. В радост и тъга ние трябва да бъдем до тях. Трябва да ги посещаваме, когато са болни, от време на време да споделяме част от нашата храна с тях. Мухаммед (с.а.с.) казва: *„Който вярва в Аллах и в сетния ден, нека се отнася добре със съседа си. Който вярва в Аллах и в сетния ден, нека почита госта си. Който вярва в Аллах и в сетния ден, нека да изрича добро или да замълчи“* (Муслим).

След нашите семейства най-близки са ни нашите комшии. Каквото и да се случи с нас или с нашето имущество, те са хората, които са най-близо до нас и първи те могат да отреагират, ако се налага. Това изисква ние като мюсюлмани да бъдем дружелюбни с тях, да ги посещаваме, да спазваме нашите задължения спрямо тях. Нашето отношение към съседите ни трябва да се определя съгласно следния хадис на Мухаммед (с.а.с.): *„Джебраил дотолкова ми препоръча съседа ми, че помислих да не би да ми го направи наследник“.*

Човек оставя наследството си на своето семейство, а това са хората, които са ни най-близки. С тях се държим по най-добрия начин, грижим се за тях. От хадиса се вижда, че съседът попада почти в тази графа хора, които са ни най-близки. Както се държим с нашето семейство, такива трябва да бъдат и нашите отношения със съседите ни. Топлите отношения и добрият тон са задължителни. Дори когато те не се държат по най-добрия начин с нас, ние сме длъжни да положим усилия за заздравяване на отношенията ни. С тази своя постъпка ще спечелим севаб и ще се доближим още повече до Аллах Теаля.

Важно нещо е да не забравяме, че нашата цел като мюсюлмани е да спечелим задоволството на Всевишния Аллах, а това може да стане само като спазваме Неговите повели и следваме примера на Мухаммед (с.а.с.).

ПРАВОТО НА СЪСЕДА ШУФ‘А

ХАЛИЛ ХОДЖОВ НАЧАЛНИК ОТДЕЛ „ИРШАД“

Ислямът отдава значение на отношенията между съседите, подканвайки ги към добросъседство. В един хадис Пратеника (с.а.с.) окачествява вярващия като човек, който е добър към съседа си, а от друга страна, заплашва със загуба на вяра онзи, който не предпазва съседа от вредата си. Правата на съседите се простират във всички сфери на ежедневието – споделяне на веселите мигове и подкрепа в трудните моменти, търговията и т.н.

Ислямско-правното понятие „еш-шуф‘а“ е предимството на съседа да закупи дял от имот или съседен имот. Това право му се дава с цел да бъде защитен от евентуална вреда, която може да настъпи с навлизането на нов съдружник или съсед. Аллах Теаля ни предупреждава с думите: ***„Мнозина от съдружниците се потискат един друг, освен онези, които вярват и вършат праведни дела, ала малцина са те“*** (Сад, 38: 24).

Правото „шуф‘а“ се проявява при общо имущество (съдружие). При желание на някой от съдружниците да продаде своя дял от къща, земя или друг имот, то с предимство пред съседа и останалите желаещи е съдружникът.

Това право е налично и при имущество на съседа – като път, вода, електрическо захранване и други потребности. В случая „шуф‘а“ е право на всеки един от съседите, което изключва някой от тях да ограничава възползването на останалите от съответната полза с достигането до имота му.

Правото на „шуф‘а“ важи и при съседи без общи дялове или права, свързани с имуществото им. Предимството на съседа пред останалите желаещи купувачи е с цел премахване на вредата от него, но това не означава, че правото на съседа при „шуф‘а“ е в ущърб на този, който продава. Затова, ако някой от съседите продава имот на роднина или на сираци, които нямат жилище, тогава правото на „шуф‘а“ отпада поради факта, че роднините и сираците са от категория с предимство пред съседа. В този смисъл, ако един съдружник почине, то правото на наследника е с предимство пред това на съдружника и съседа, дадено им по „шуф‘а“.

СЪСЕД ЗА СТО ХИЛЯДИ

МУРАД БОШНАК РАЙОНЕН МЮФТИЯ НА ПЛЕВЕН

Хасан ел-Басри е казал: „Добросъседството не е това да не обиждаш и да не безпокоиш съседа, доброто съседство е да търпиш и понасяш обидите на съседите“. Амр ибн Ас (р.а.) е казал: „Не е добър онзи, който е благ към хората, докато те са добри, а когато го пренебрегнат – да ги изоставя. Това е реципрочност. Добър е онзи, когато към него се държат не само добре, а и грубо, но въпреки това той продължава да им прощава“.

Съжителството между хората е основна част от човешкия живот. Често хората сменят местожителство, месторабота, но винаги до тях се намира съседът, който много често се случва пръв да се притече на помощ, първо той бива помолен за услуга и пръв разбира и помага за разрешаването на възникнал проблем. Затова Всевишния Аллах е отредил много важно място на съседа, да не кажа почти основно.

Базирайки се на факта, че в нашата страна хората са от най-различни етноси и изповядват различни религии, това предполага, че и съседът може да бъде мюсюлманин или немюсюлманин. Без значение от това, съседът е съсед и ислямът му е отредил права и отговорности.

Анализирайки посланията на Всевишния Аллах и хадисите на Мухаммед (с.а.с.), се забелязва, че в по-голямата част от казаното за съседите се говори именно за съседи, без да се конкретизира етнос или религиозна група, даже в някои хадиси се посочват основни примери именно с хора немюсюлмани. С тези примери Пратеника (с.а.с.) е целял да посочи правото и огромната отговорност на всеки съсед.

Предава се от Хасан ел-Басри,

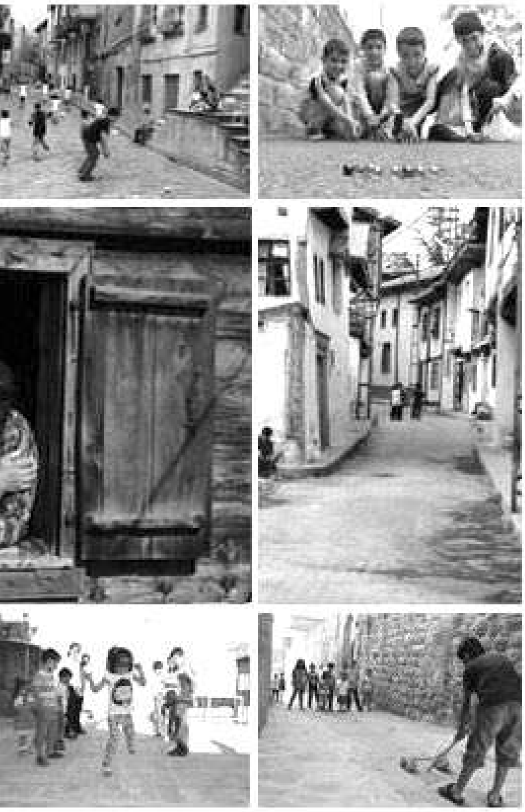

че са попитали Пратеника (с.а.с.): „О, Пратенико на Аллах, какво е задължението на съседа към своя съсед? Той каза: *Ако потърси заем от тебе, да му заемеш. Ако те повика, да му се отзовеш. Ако се разболее, да го посетиш. Ако поиска да му помогнеш, помогни му. Ако го сполети нещастие, да изразиш съчувствие, а ако му се случи нещо хубаво, да му честитиш. А ако умре, да присъстваш на дженазето му. Ако отсъства, да наблюдаваш къщата и семейството му и да не го безпокоиш с миризми от твоето готвене, освен ако не му подариш от храната“.* В друг ривайет се допълва: *„Десетото е да не строиш по-голяма постройка от неговата, освен с неговото позволение и благоволение“.*

В тази насока прекрасен за подражание е следният пример: Муджахид предава, че Абдуллах ибн Амр ибн Ас (р.а.) казал на слугата си: „Заколи овца и отнеси на нашия съсед евреин!“. Поговорил известно време и отново рекъл: „Младежо, когато заколиш овцата, занеси и на нашия съсед евреин“. Младежът му казал: „Вече ни дотегна с този евреин“. Той му отговорил: „Несретнико, Пратеника (с.а.с) толкова ни съветваше и ни предупреждаваше за отношението ни към съседите, че си мислехме, че съседът ще наследява съседа“.

Често се случва единият от съседите да не постъпва правилно, но това не означава, че и другият трябва да постъпва по същия начин. Предава се, че един човек се жалвал на Пратеника (с.а.с.) от своя съсед, а той му казал: *„Ти не го безпокой и търпи неговите обиди, а смъртта ще ви раздели“.*

Хасан ел-Басри е казал: „Добросъседството не е това да не обиждаш и да не безпокоиш съседа, доброто съседство е да търпиш и понасяш обидите на съседите“. Амр ибн Ас (р.а.) е казал: „Не е добър онзи, който е благ към хората, докато те са добри, а когато го пренебрегнат – да ги изоставя. Това е реципрочност. Добър е онзи, когато към него се държат не само добре, а и грубо, но въпреки това той продължава да им прощава“.

Съседството при асхаб-и кирам е било много ценено. Нека да ги вземем за пример и същевременно да приложим на практика онова, което ни заповядва нашият Господар – да се отнасяме добре към съседите ни, когато и където и да живеем.

Абдуллах ибн Мубарек е имал съсед евреин, когато той поискал да продаде къщата си, бил попитан: „Колко струва?“, а той отговорил: „Две хиляди дирхема“. Когато му отвърнали, че къщата не струва толкова, той казал: „Прави сте, но съседството, с Абдуллах ибн Мубарек, струва хиляда дирхема“. Когато Абдуллах ибн Мубарек разбрал за това, повикал съседа си евреин, дал му парите и казал да не я продава.

Веднъж Ебу Джехм ел-Адеви продавал къщата си за сто хиляди дирхема и допълнил: „...а колко давате за съседството със Саид ибн Ас?“. А купувачите го попитали: „Нима и съседството се купува?“. Той им отговорил: „Върнете ми къщата и вземете парите си, няма да оставя съсед, който, след като не ме е видял известно време – пита за мен, радва ми се; когато отсъствам – пази имота и честта ми; когато сме заедно – прави място да седна до него; ако поискам нещо от него, ми дава; ако ме сполети някаква беда, ми помага да я преодолея“. Когато Саид чул за това, изпратил му сто хиляди дирхема и го помолил да не продава къщата.

Енес ибн Малик (р.а.) предава, че Пратеника (с.а.с.) е казал: *„На къяметския ден съседът ще се държи за съседа си и ще казва: Господарю, на моя съсед даде изобилие, а мен ме лиши. Вечер бях гладен, а той сит. Попитай го защо затвори вратата пред мен и ме лиши от изобилието, което му даде!“.*

А какво ще кажем за думите: „Ще бъде опростено на човек, който има трима съседи и тримата са доволни от него“? Нека се замислим малко...

ШЕРИАТСКИ НОРМИ ЗА ЖЕНИТБАТА

Д-Р МУСТАФА ХАДЖИ ГЛАВЕН МЮФТИЯ

По отношение на думата „женитба" в българския тълковен речник е посочено езиковото значение „встъпване в брак, женене", изброени са синоними като „бракосъчетание", „брак", „сватба" и пр. В арабския език за женитба се използва изразът „зивадж", който означава съпоставяне или свързване на един предмет с друг. В ислямското право освен понятието „зивадж" се използва и „никях", които са синоними.

Като понятие в ислямското право „женитба" означава: „Сделка между мъж и жена, според която жената става хелял на мъжа, което ще рече, че мъжът става хелял на жената от сексуална гледна точка, а мъжът притежава правото да се възползва по сексуален път от жената, по позволен от шериата начин" (Низам-ул-усра фи-л-ислям, 1/96).

От това определение следват два извода:

Първият е, че възможностите, които дава женитбата на мъжа, се различават от възможностите, които дава на жената. „Мъжът става хелял на жената от сексуална гледна точка" означава, че той не е длъжен да се ограничи само с една жена, има право да се ожени за още три жени. Тя обаче не може да се омъжи за друг мъж, защото след женитбата той е единственият, който притежава правото да се възползва от съпругата си по сексуален път.

Вторият извод е, че женитбата не дава право на мъжа да притежава същността на жената, нито да притежава нейните качества или умения, той притежава правото да се възползва от нея по сексуален път.

След това кратко въведение нека да разгледаме становището (хукум) на шериата за никях.

Известно е, че шериатът дава становище по всеки въпрос, свързан с човешкия живот. В тази насока човешките дела са или изпълнение на задълженията пред Аллах, за което извършителят получава награда; или са забрани, като при извършването им извършителят заслужава наказание, а при наличието на възможност да ги извърши, ала човек се въздържа от извършването им поради желанието си да изпълни заповедта на Аллах, получава награда; или са неутрални, за които не получава нито награда, нито наказание. В този ред на мисли женитбата бива няколко вида:

ЖЕНИТБА, КОЯТО Е ФАРЗ (КАТЕГОРИЧНА ЗАПОВЕД НА АЛЛАХ):

Ако дадено лице има възможност да се ожени/омъжи и смята, че може да изпълнява ангажиментите си като съпруг или съпруга, и когато не се ожени, не може да се владее и ще извърши прелюбодеяние (зина), женитбата му е фарз. Както става ясно, единственият начин въпросното лице да се предпази от зина е женитбата, а предпазването от зина е фарз. Тук се прилага правилото по методология на ислямското право (усул-и фъкъх), което гласи: „Когато изпълнението на някое задължение е възможно само чрез изпълнение на даден казус, то изпълнението на този казус е задължително".

ЖЕНИТБА, КОЯТО Е ХАРАМ (ЗАБРАНЕНА):

Ако дадено лице е убедено, че когато се ожени, няма да е в със-

тояние да обезпечи поминъка на семейството си или да задоволява сексуалните потребности на съпругата си поради болестно състояние или поради напреднала възраст, или е убедено, че не е в състояние да се отнася нормално със съпругата си, женитбата му е харам. По този въпрос правилото от усул-и фъкъх гласи: „Деяние, което е причина за харам, също е харам“.

ТРЕТОТО ПОЛОЖЕНИЕ:

И третата норма е свързана с лице, което е в нормално положение, сиреч, ако човек не се страхува, че ще извърши зина, и не се ожени, но заедно с това има възможност да се ожени, учените имат различни становища по въпроса дали е длъжен да се ожени, или не.

Първото виждане е на последователите на имам Шафии, които смятат, че женитбата на такъв човек е мубах, тоест човек има право на избор – да се ожени или не. Следователно, ако се ожени, няма грях или награда; ако не се ожени, също няма грях или награда. Като доказателства изтъкват разбирането, че „човек да се отдаде на наука и ибадет е по-добре, отколкото да се жени и да задоволява сексуалните си нужди“.

Второто мнение е на джумхур (мнозинството), според които женитбата е сюннет, тоест, ако човек се ожени, ще бъде възнаграден; а ако не се ожени, ще бъде порицан. Доказателствата им са, че Мухаммед (с.а.с.) се е оженил, а следването на неговия начин на живот е сюннет. Както и хадисът, в който той казва: *„Женитбата е мой сюннет, а който се отвърне от сюннета ми, не е от мен“* (Бухари, Муслим). Освен това привеждат като довод и хадиса, който гласи: *„О, младежи, който от вас има възможност, нека да се ожени“* (Бухари, Муслим, Ебу Давуд).

И третото виждане е на захиритите, за които женитбата е задължение, което означава, че ако човек се ожени, ще бъде възнаграден, а ако не се ожени, ще бъде наказан. Доказателството им е айетът, в който Аллах Теаля повелява: ***„И оженете се за жените, които харесвате...“*** (ен-Ниса, 4: 3). В този айет има заповед на Аллах в смисъл на задължение (ваджиб).

Другият им довод е, че женитбата е единственият път за предпазване от зина, което е фарз, а правилото в тази връзка вече бе посочено по-горе.

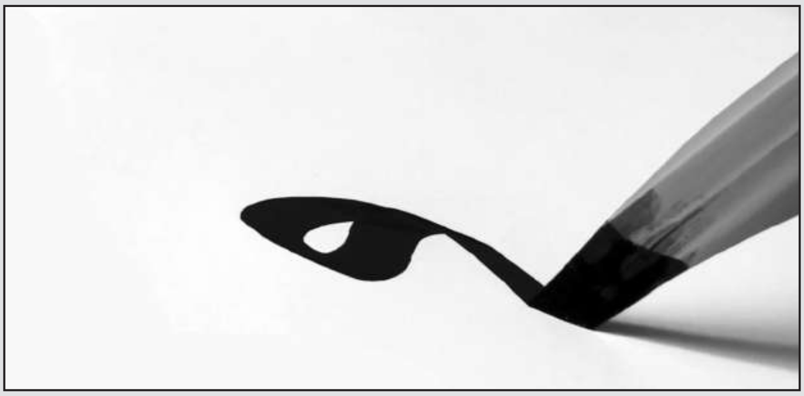

Право на „шуф‘а“ и „иртифак“ при покупко-продажбата между съседи

Имам къща и нива на село. Наскоро реших да ги пусна за продан и ги обявих на достъпна цена. Срещнах се с няколко клиенти, съседът ми също изяви желание да ги купи, като каза, че той – според религията – бил с по-голямо право върху тях. Това наистина ли е така?

Ислямската религия отдава голямо значение на съседските отношения. До такава степен, че Аллах Теаля повелява: ***„...И към родителите – добрина, и към близкия, и сираците, и нуждаещите се, и към близкия съсед, и към далечния съсед...“*** (ен-Ниса, 4: 36).

А Мухаммед (с.а.с.) е казал: *„Джебраил не преставаше да ме наставлява относно съседа, дотолкова, че си помислих да не би да го стори наследник“* (Бухари).

Всичко това е причина в ислямското право да се породят и някои финансови права между близките съседи като например първоправието, предимство при покупко-продажбата, наричано шуф‘а, и правото на общо ползване на пътищата, водата и др., известно като иртифак.

Относно това Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Близкият ти съсед има по-голямо право върху къщата (или нивата) ти от другите“ (Тирмизи). А в друго предание се посочва, че „Съседът има по-голямо право, тоест е с по-голямо предимство, пред другите при купуването на дома на своя съсед“ (Ебу Давуд).

Всичко това показва, че ако съседът ви дава цената, на която вие сте обявили къщата, или близка до нея, без да ви ощетява, тогава той наистина е с по-голямо право от другите да я купи.

И Аллах знае най-добре!

ДЖАМИЯТА НА СЕЛО ЗАГОРИЧЕ
ГЪЛЪБ С БЕЛИ КРИЛЕ

– Спри, спри! Моля те, спри! – стряскам съпруга си с внезапното си желание. – Каква красавица! Бяла-беленичка, като нежна гълъбица! Че и с две минарета – като снажни момци, да я пазят от две страни! – възхитата ми набира висоти.

Изскачам от колата и хуквам към входа на джамията на село Загориче в Шуменска област. Разочаровам се, че вратата е заключена, но от отсрещната къща излиза момче с колело и на въпроса ми къде е къщата на ходжата, то ме повежда през следващата пресечка вдясно, дето няма асфалт. След дълъг кирпичен дувар заставаме пред метална врата. Момчето натиска звънеца и след малко на вратата се появява млада жена, около тридесет и пет годишна, от онези, на които добротата им личи отдалече. Очите й гледат учудено – какви сме и защо търсим ходжата, но бързо се врътва и отива да го извести за неочакваното ни посещение. Стоя пред затворената врата и се чудя – жена ли му е, дъщеря ли му е. Ако му е жена, той сигурно също е млад, а млад ходжа не съм виждала. В моите представи, може би останали от детските приказки, не знам защо, ходжата е стар и има голяма чалма и бяла брада. Докато през ума ми минават подобни щуротии, вратата отново се отваря, жената се усмихва гостоприемно и ни кани да влезем. И ние, четирима християни, непознати и неканени, минаваме през скромна, поовехтяла къщурка и излизаме в просторен двор, дето май няма ограда и не е ясно докъде стига.

Айсел бързо придърпва маса и столове под шарена сянка и ни настанява да се скрием от юлската жега, а докато дойде ходжата, влиза в къщата да ни направи турско кафе.

След малко се появява млад, около четиридесетгодишен мъж, който ни залива с широката си усмивка и приветливото: „Добре дошли!“. Никак, ама никак не ми прилича на ходжа, та го питам да потвърди, а той се смее на детската ми представа. Започвам да обяснявам колко впечатлена съм от джамията и въпросите ми го засипват до пояс, а той отговаря с нескрито удоволствие.

Стара, много стара била предишната джамия. Толкова стара, дървена и паянтова, че дори бащата, че и дядото на стария ходжа не знаели от кое време е. Събрали се един ден ходжата Нихат Юсуф Шабан, селският кмет Бейхан Ибрахим Сали и настоятелството и нова джамия решили да направят. Човек от настоятелството дал 20 000–30 000 лв. като начало, а по-нататък? „Аз казах: завършил съм духовно училище в Турция, имам познати, ще ида там и ще съберем дарения“ – припомня си Нихат.

Така се сложило началото, а хората от селото започнали да дават – кой 2000, кой 5000 лева. Отишъл Нихат в Истанбул, в Бурса, в град Текирдаг, където е учил, и събрал 7000 евро. От Истанбул пък общинският кмет от община Ясен юрт му дал 20 000 долара.

От Главното мюфтийство в София също направили дарение 10 000 лева. Събрали се общо към 200 000. Дошла в Загориче строителна бригада и за две години построили джамията. ПВЦ дограмата подарил изселник в Турция, докарали

я с автобус. Друг я монтирал безплатно. Подарък и полилеят бил. Местните извършили безвъзмездно голяма част от довършителните работи – работили по строежа, един направил ел. инсталацията, друг поставил теракота, помагали доброволно кой с каквото може и издигнали третата в България джамия с две минарета (след джамиите в Чепинци и Ардино). Загоричени може и със султан да се родеят, че само султански роднини имали право джамии с две минарета да вдигат, знам ли?

Джамия за чудо и приказ станала, напук на неверници и завистници, които казвали, че ако новата джамията две минарета издигне, те ще й направят още две. Тъй си и останали с празните приказки. А джамията – бяла гълъбица – двете й минарета по 14 м са вдигнали чела в небето. Основната сграда е с квадратна форма, с два етажа прозорци. Над нея кръгъл барабан държи купола на височина 9 м. От преддверието стълби водят към широкия балкон горе, дето жените да се молят. Блести с позлата красивият полилей; разстила светлината си над мекия син килим на пода; отразява се в писаните с растителни мотиви (че Коранът забранява да се изобразяват хора и живи същества) сини плочки в михраба (молитвената ниша, ориентирана по посока на Мекка); заплита се в текстовете на арабски и се опитва да излезе през прозорците. И уж голяма е джамията, в нея на Курбан байрам и на Шекер байрам по 250–300 мюсюлмани се побират, но място пак не стига, та хора остават и навън. На главния път е хубавицата, отдалече да се вижда. Пред нея малък паркинг има, дето вече четвърта година спират хората, като минават с коли и камиони. Снимат, влизат вътре за молитва, радват й се.

С нескрита, по детски чиста радост ни развежда ходжата из новата джамия, а тя отвътре и отвън свети от белота. И вратата й отключена стояла, но от бързане не съм успяла да я отворя.

НИХАТ ХОДЖА

Аз пак подхващам: как толкова млад се става ходжа. „До осми клас учих тука, в село. В петък завърших духовното училище в Бурса, в град Текирдаг, учих четири години, в понеделник започнах работа. В Средното общообразователно духовно училище „Нюввабʼ в Шумен (срещу „Томбул джамия“) работих като възпитател. В Делчево, Разградско, бях пет години и две години на квартал „Кус“, Каолиново, съм бил ходжа, а последните девет години съм на моето село тука и мисля тука да си остана. Тука са ми животните (има предвид овцете)“ – кратък е Нихат ходжа, но две години са минали от едно събитие, което никога няма да забрави: „В град Техеран, столицата на Иран, през 2016 г. се провеждаше състезание за четене на Корана. Имаше 72 държави общо. Там бяхме 25 дни. Класирах се на пето място. Дадоха ми грамота, Коран и 3000 долара“ – смее се и още не може да повярва, но когато се събират всички ходжи от селата в Мюфтийството в Шумен преди байрамите и мюфтията казва първо да пеят от Корана, пръв започва Нихат ходжа от село Загориче.

Няма лъжа, няма измама. Разглеждаме грамотата с неговото име, подарения Коран и красивата кутия с най-фини седефени инкрустации. Не чака дълго да го молим и „запява“ молитва и за нас. Уверявам ви, трудно и сложно е. Нито е пеене, нито е рецитация. В гърлото му нещо сякаш клокочи и вибрира, поспира се, меко и напевно се търкаля и излиза през носа. Не е като да отвориш широко гърло и да запееш. Иска се майсторлък.

Нихат е турско име, което означава „характер“, „нрав“. Смята се, че човек с това име е магнетична личност, щедър, с широк кръгозор, ориентиран към професия, в която може да помага на хората. Нихат ходжа от село Загориче с право го носи: „Всяко лято два месеца правя Коран-курс, всеки ден по два часа, без събота и неделя. Идват децата, водят и по-малките в джамията. Уча ги на Коран. Най-напред научават буквите за два месеца и после започват да четат Корана. Уча ги да вършат добри дела, да уважават родителите си... Учил съм и 60–70-годишни хора – мъже и жени...“.

За желязната кука пред вратата на дома си ми казва, че съседът преди неговата къща осиромашал, разболял се и нямало кой да го погледне. На тая кука Нихат всеки ден закачва торба с храна за него. Вместо за четирима, че имат две момчета, Айсел готви манджа за петима и така вече няколко години.

„Ние, хората, трябва да сме като пръстта – плюят, пикаят, всичко правят, а хвърлиш семе, и пак поникне нещо зеленичко. Трябва да сме като земята – може да ни плюят, всичко може да ни казват, но ще търпим, Всевишния ще им даде заслуженото“ – по това правило живее Нихат. И двамата сме на едно мнение, че няма значение ходжи, попове, ние всички сме под Божията закрила. Няма българи, турци... Ние всички се молим на един Бог.

28.07.2018 Г.

НИНА КРЪСТЕВА-ДУДОВА

Бисерът на Дунавския бряг:

СИЛИСТРЕНСКАТА КУРШУНЛУ ДЖАМИЯ

Град Силистра, който от векове е един от важните центрове на мюсюлманско-турската ни култура, е определен от посетилия го Евлия Челеби като „място на борците, пазещи границите на вярата“. В миналото многото ислямски културни паметници определяли облика на Силистра, а днес „Куршунлу джамия“ също има определяща роля в неговия архитектурен облик.

Навремето „Куршунлу джамия“ се намирала в южната част на града – вътре в крепостта. Днес тя е в самия център. В историческите описания е представена като бяла каменна сграда с масивна конструкция, покрита с оловен купол, стройно минаре, обикновен михраб, минбер и махфил, двор и учебни килии. Така е била преди, защото тази джамия, която е построена от везира Синан паша, няколко пъти е изгаряна, разрушавана и основно ремонтирана, вече почти изцяло тя е друга сграда. Един от последните цялостни ремонти е направен от Мухсинзаде Мехмед паша, който три пъти е бил управител на града и региона между 1749–1758 г., затова в някои източници се споменава като негова джамия.

Много ценна информация за този паша ни дава японският османист Юзо Нагата, според когото Мехмед паша е бил 6 години министър-председател (садразам), както и съпруг на Есма султан – дъщеря на султан Ахмед III. Разболял се дни преди подписване на мирния договора при Кючюк Кайнарджа и на връщане към Истанбул починал в гр. Карнобат (1774).

„Куршунлу джамия“ се намирала на чаршията и била много посещавана за намаз. След ремонтирането й от Мухсинзаде Мехмед паша разходите за функционирането й били поети от вакъфа на съпругата на благодетеля – Есма султан, което предполага, че предишните вакъфски имоти, посветени на джамията, са били съборени по време на война или бедствие. През 1775 г. в джамията служили следните служители: 1 хатиб, 2 имама, 1 вааз, 2 девирхана (четци на Корана), 2 муаллима (учители), 2 мюеззина, 2 кайюма (поддръжка) и 1 управител на вакъфа. За посрещане на разходите им били построени 7 дюкяна.

В резултат на постоянните руско-турски борби в района в началото на XIX век „Куршунлу джамия“ отново била разрушена. Този път ремонтът е разпореден от страна на султан Махмуд II, но става ясно, че не е довършен, затова няколко години след това е направен нов основен ремонт. А султан Абдулмеджид, който посетил Румелия, е изпълнил петъчния намаз на 5 юни 1846 г. в наскоро обновената „Куршунлу джамия“.

„Куршунлу джамия“, която виждаме днес, е изградена от дялани камъни и е с почти квадратен архитектурен план. Залата за изпълнение на намаз е с размери около 9х9 метра, а височината й отвътре е 12 метра. Куполът й е покрит с олово и на ъглите й са разположени кулички, които са предназначени за баланс, но също така придават естетичен вид. Джамията, която е изследвана обстойно от проф. Л. Миков, е с външни стени, на които са изобразени геометрични и растителни фигури, построени са и къщички за птици, които са едни от най-ценните в България. Стените външно са укрепени със седем пиластъра – четири от тях са колоните по ъглите, а трите са по средата на стените. Това оригинално архитектурно решение дава възможност за разполагане на купола не върху барабан, а директно върху колоните.

Прозорците й са изградени в европейски стил на три реда. Тези на долния и средния ред са обградени със сводести каменни рамки. А намиращите се на третия ред кръгли малки прозорци са разположени върху външните колони. Входът на джамията е доста впечатляващ, а вратата й е произведение на изкуството.

Михрабът е най-важният компонент на джамията. При „Куршунлу джамия“ той е ограден от двете страни с две колони, завършващи с капители. А мраморният й минбер, който служи за изнасяне на петъчни и байрамски проповеди, е запазен в оригинал и по стената му са изобразени слънце и геометрични фигури. Вече джамията няма махфил, обаче има малка, изглеждаща като декоративен елемент, катедра (кюрси) за изнасяне на вааз, намираща се в предния ляв ъгъл на джамията. На стройното минаре се излиза от вътрешната задна дясна страна на джамията. Разликата във вида на основата и тялото му са доказателство, че са продукт на различни периоди.

В украсата на джамията се вижда влиянието на бароковия стил от XVIII век. Майсторски изписаната декорация е израз на балансиран синтез между традиция и иновация. В украсата на интериора се срещат мотиви от вечнозелени и живи листа, както и плодове, цветя, букети, вази, окачени венци и медальони. Куполът е изписан с едри геометрични фигури.

С респекта, придобит от изминалите векове, въпреки разрушенията, един от прекрасните образци на историческото и културното ни наследство и днес се радва на изпълняващите намаза си мюсюлмани, водени от дългогодишния белобрад имам Хаджи Шефкет ефенди. Нека Аллах да отреди „Куршунлу джамия“ още да дава духовна енергия на своите посетители!

Салих ДЕЛИОРМАН

Единият от седемте мединск факихи:

УБЕЙДУЛЛАХ ИБН АБДУЛЛАХ

МУХАММЕД КАМБЕР ИМАМ

Убейдуллах ибн Абдуллах ибн Утбе ибн Месуд ел-Хузели ел-Медени е един от седемте ислямски правоведи на Медина, известни като фукаха-и себ'а. Дядо му Утбе е брат на известния и виден сахаби Абдуллах ибн Месуд. Убейдуллах се ражда по време на управлението на Омер ибн Хаттаб, а някои учени смятат, че е роден малко след това. Убейдуллах има по-голям брат на име Авн, който е един от известните сахабии и предава хадиси от Пратеника на Аллах (с.а.с.).

Доста време Убейдуллах получавал знания от майката на вярващите Айше (р.анха), от която научава и след това разказва от нея много от хадисите на Пейгамбера (с.а.с.). Също така е предал хадиси и от много видни сахабии, сред които са и Ебу Хурейра, Ибн Аббас, Ебу Саид, Меймуне бинт Харис и Умму Селеме. Но най-видният му учител, от когото най-много се е възползвал, е Абдуллах ибн Аббас, известен като „преводача на Корана“. Измежду всичките ученици на Ибн Аббас той заемал важно място. Отличавал се с това, че следвал неотлъчно Ибн Аббас. А той, както е известно, е един от сахабиите, които разпространили ислямската наука сред мюсюлманската общност. Затова Ибн-ул-Каййим казва: „Религията и фъкъхът се разпространиха сред уммета чрез учениците на Ибн Месуд, Зейд ибн Сабит, Ибн Омер и от учениците на Ибн Аббас. Жителите на Медина се възползваха от науката на учениците на Зейд ибн Сабит и Ибн Омер, жителите на Ирак се възползваха от науката на учениците на Абдуллах ибн Месуд“.

През целия си живот Убейдуллах се занимавал с наука, учейки, събирайки, записвайки и след това предавайки наученото на своите ученици. Спечелил огромно уважение и място сред учените, сред своите съвременници и ученици. Ибн Шихаб ез-Зухри казва за Убейдуллах: „Взел съм наука от четири морета от Курейш: от Саид ибн Мусейййеб, Ебу Селеме ибн Абдуррахман, Урве ибн Зубейр и Убейдуллах ибн Абдуллах“. С тези думи четиримата учени, сред които е и Убейдуллах, са оприличени на морета, изпълнени с наука, от които винаги има какво да научиш. Също така са поучителни думите, изказани за него: „Чух (научих) много наука, толкова много, че си помислих, че това ми е достатъчно, но когато седнах при Убейдуллах ибн Абдуллах, като че ли не знаех нищо“.

Убейдуллах бил обичан дори и от управниците. Петият халиф Омер ибн Абдулазиз, който по това време бил емир на Медина и много обичал Убейдуллах, се учел от него и винаги се съветвал с него. Един ден Омер ибн Абдулазиз рекъл: „Предпочитам да прекарам един час с Убейдуллах, отколкото да притежавам земята и всичко в нея“.

Хората, в частност и учениците, се стичали при него да търсят наука. Сред тях бил и друг виден учен – Ибн Шихаб ез-Зухри, а освен него – Ебу-з-Зинад и правнукът на Пейгамбера (с.а.с.) Али ибн Хюсеин ибн Али. Али, който бил известен с прякора Зейнелабидин, един ден дошъл при него в джамията, а той се кланял нафиле намаз. Имал навика да се кланя продължително време със смирение, тогава Али седнал и го чакал много време. След като приключил с намаза, хората го порицали: „Горко ти, внукът на Пратеника те чака, а ти се кланяш толкова дълго!“, тогава той рекъл: „О, Аллах! Прости (мен и тях)!“ и продължил: „Наистина всеки, който иска да търси науката, трябва да се запаси с търпение“.

Това било разбирането на Убейдуллах ибн Абдуллах, изпълнен с наука, обичан от хората и своите ученици. Той бил скромен, набожен и състрадателен към учениците си. В края на живота си ослепял. В източниците се посочват различни години за смъртта му, но по-приемливата е 98 (716) г. След като го настигнала смъртта и си заминал от този свят, оставил на учениците си огромно богатство – наука, която е предадена след това и на ислямската общност. Хората скърбели за него. След неговата смърт Омер ибн Абдулазиз станал халиф на мюсюлманите и много желаел учителят му Убейдуллах ибн Абдуллах да е жив и да е до него, за да се съветва в решенията, които взема през управлението си. Аллах да се смили над тази видна личност и да го дари с висините на дженнета!

УЧЕНИЦИТЕ ОТ ДУХОВНО УЧИЛИЩЕ–РУСЕ – НА ЕКСКУРЗИЯ

Районно мюфтийство – Русе, организира екскурзия за учениците от Духовно училище – Русе. Придружавани от своите преподаватели, на 25 октомври те бяха на еднодневна екскурзия в Габрово и Велико Търново. По време на посещението учениците имаха възможността да разгледат Архитектурно-етнографския комплекс „Етър" и Интерактивния музей на индустрията в Габрово.
След разходките в Габрово екскурзиантите отпътуваха към старата българска столица Велико Търново, където посетиха крепостта Царевец и след това се отправиха към Районно мюфтийство – Велико Търново. Учениците бяха приети топло от домакина и районен мюфтия на Велико Търново Сюлейман Масурев, който ги почерпи и ги запозна с дейността на Търновското районно мюфтийство.
След деня, изпълнен с незабравими моменти и емоции за групата, те изразиха благодарността си преди всичко към районния мюфтия на Русе Юджел Хайреддин и екипа му за организираната екскурзия, като подчертаха, че изживяването ще остане в спомените им с приятните моменти.

СИМПОЗИУМ ЗА КУЛТУРАТА НА ТУРЦИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Истанбулският университет организира международен симпозиум на тема „Турската култура на Балканите с поглед към България". Научният форум се проведе в Истанбул в края на месец септември и продължи с двудневно посещение в България, по време на което бяха посетени и духовните ни училища. В симпозиума участваха научни дейци и изследователи на проблемите на турската култура в България – историци, литературоведи, културолози, филолози, теолози и др., които бяха основно от Турция и България. По покана на организаторите председателят на Висшия мюсюлмански съвет Ведат С. Ахмед също участва във форума и представи научен доклад на тема „Ролята на Медресет-юн-Нювваб за съхраняване на идентичността на турците в България".

ЗАСЕДАНИЕ НА МЮФТИЙСКИЯ СЪВЕТ

На 18–19 октомври се състоя заседание на Мюфтийския съвет, в което участваха ръководството на Главно мюфтийство, районните мюфтии и наместниците им. На заседанието бе коментиран бюджетът на Мюсюлманско изповедание за 2018 г., както и евентуални мерки за стабилизирането му през 2019 г. Основен акцент в заседанието бе поставен върху организираните летни Коран-курсове и резултатите от проведената Кампания за подпомагане на ислямското образование през 2018 година. В тази връзка бяха дискутирани докладите, изнесени от страна на отделите „Иршад" и „Образование" на Главно мюфтийство.
В отчета на отдел „Образование", в който беше представен анализ и направена статистика на кампанията по години, се отбеляза, че „в рамките на кампанията, проведена през месец рамазан, е събрана обща сума от 323 415,52 лева. В сравнение с предишната кампания е постигнат ръст от 15,9%, което е доказателство за увеличаване на съпричастността и доверието на мюсюлманите към ислямското образование".

ОТНОВО РАЗКОПКИ В ДЖАМИЯТА НИ В КАРЛОВО

В средата на октомври археолози от Националния археологически институт към БАН започнаха нови разкопки в „Куршум джамия" в Карлово. Това се случи по заповед на Министерството на културата и при 10-дневно разрешение за разкопките, издадено от община Карлово.
Поради започналите разкопки мюсюлманите в града и Районно мюфтийство – Пловдив, изразиха опасенията си, че се правят различни опити за отнемането на джамията, за чиято собственост се води съдебно дело между Мюсюлманско изповедание и община Карлово. Мюсюлманската общност вече веднъж организира протест срещу недобросъвестните опити на общината, при необходимост ще се организира по-голям, защото мюсюлманите няма да отстъпят джамията за превръщането ѝ в нещо друго.